REDEMPTIO

A JÁSZ ÉS KUN TELEPÜLÉSEK HONISMERETI LAPJA

XXI. ÉVFOLYAM 5. SZÁM | Ára: 300 Ft | 2014. OKTÓBER

REDEMPTIO (latin szó, ejtsd: redempció) – visszavásárlás, megváltás, önmegváltás. A szó az 1745-ös jászkun redempcióra utal, amikor a jászok és a kunok példás összefogással, saját erejükből visszavásárolták régi kiváltságjogaikat. Mária Terézia magyar királynő 1745. május 6-án írta alá a jászok és a kunok redempcionális diplomáját.

Tiszta szoba a jászalsószentgyörgyi tájházban *Fotó: Marton Rita*

TARTALOM

Koncsek Béla vizsgázik
Apponyi Albert lobbija a polgármester fiáért ..... 2–3. oldal
Könyvbemutató Jászjákóhalmán ..... 3. oldal
Egy jászsági ál Bogár Imre 1863-ban ..... 3. oldal
JÁSZKUNSÁGI CSALÁDFÁK
Halmay – Halmai család ..... 4. oldal
Konferencia a Jászkun Hármas Kerület
hímzés- és csipkekultúrájáról ..... 5. oldal
Búcsú Németh József
nyugalmazott iskolaigazgatótól (1926–2014) ..... 6. oldal
A Délmagyarország Jászladányról ..... 6. oldal
Ferences vértanúk emléktáblája Jászboldogházán ..... 7. oldal
Megemlékezés és könyvbemutató Jászfényszarun ..... 7. oldal
Bathó Edit: A szőlő termesztése a Jászságban ..... 8–9. oldal
Lengyel emlék, avagy hogyan lehet botfüllel
zenei oklevelet szerezni? ..... 9. oldal
„Kimegyek a doberdói harctérre…”
Jászok az első világháborúban
– Kiállítás a Jász Múzeumban ..... 10–11. oldal
KÉPES RIPORT – „Kimegyek a doberdói harctérre…”
A jászok az I. világháborúban című
időszaki kiállításról Bugyi Gábor fotóival ..... 12–13. oldal
Egész alakos bronzba öntött
hősi emlékművek a Jászságban ..... 14–16. oldal
Tájház nyílt Jászalsószentgyörgyön ..... 16–17. oldal
Testvérvárosi látogatás Lajosmizsén ..... 18–19. oldal
JÁSZKUNSÁGI ÉVSZÁZADOK
Jászkunság kutatása konferencia Jászberényben ..... 20–21. oldal
Jászok nyomában Kiskundorozsmán ..... 22–23. oldal
Új köntöst kapott Gecse Árpád festőművész
alattyáni lakóháza ..... 23. oldal
XVI. Mezőgazdasági Gépésztalálkozó Mezőkövesden ..... 24. oldal

Koncsek Béla vizsgázik
Apponyi Albert lobbija a polgármester fiáért

Apponyi Albert gróf 1881-től 1933-ban bekövetkezett haláláig volt Jászberény város országgyűlési képviselője. Ebben a hosszú mandátumbirtoklásban csak a Károlyi Mihály vezette népköztársaság és az 1919-es kommunista diktatúra idején állt be szünet. Lehetősége szerint igyekezett mindent kijárni a jász város érdekében, de mint hosszú időn át ellenzéki politikus többször nem tudott sikert elérni. Azonban nem csupán a város jogos érdekeit képviselte, hanem egyéni szívességeket is intézett a hozzá közel álló városi politikusok, választópolgárok számára.

Az alábbi forrás és kapcsolattörténet álljon itt példaként az ilyen politikai baráti szívességek intézésére.

Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában található egy rövid levél, amelyet Apponyi írt Földes Bélához 1900. május 18-án. Ezt idézzük teljes terjedelmében: *„Tisztelt barátom! Ugy értesültem hogy szíves voltál Koncsek István volt jászberényi polgármester fiára vonatkozó kérésemet tekintetbe venni, de egy kis tévedés esett mert egy Koncsek Pál nevű tanulót osztottál be saját commissiódba, a kit pedig én ajánlottam, az Koncsek Béla. Ha lehet a dolgon még segíteni, ugy nagyon lekötelezne, ha azonban nem, ugy kérlek Koncsek Béla érdekében (a ki Jun. 10én vizsgázik) Pikler [Gyula] tanár urnak egy pár jó szót mondani, mert ettől fél leginkább – nem levén elveinek követője. Láng [Lajos]nak majd én szólok. Szíves üdvözlettel tisztelő híved Apponyi Albert.”*

A címzett, Földes Béla (1848-1945) közgazdász, a budapesti egyetem jogi karának volt oktatója, később a harmadik Wekerle-kormányban (1917-1918) pedig átmenetgazdasági tárcanélküli miniszterként Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszterrel együtt a kabinet tagja.

A levélben említett Pikler Gyula (1864-1937) a budapesti egyetem tanára volt, a pozitivista állam- és jogbölcselet nemzetközileg is elismert képviselője. Éppen a levélírás esztendejében vett részt a Jászi Oszkár vezette polgári radikálisok társaságában a Huszadik Század című folyóirat és a Társadalomtudományi Társaság megalapításában. A vizsgázó Koncsek Béla *„ettől fél leginkább – nem levén elveinek követője.”* A katolikus, konzervatív, nacionalista világnézetben mozgó Koncsek nyilván nem szimpatizálhatott Pikler baloldaliságával.

Láng Lajos (1849-1918) közgazdász, statisztikus, országgyűlési képviselő, később miniszter, 1900 májusában szintén a budapesti egyetemen tanított. *„Lángnak majd én szólok.”* Apponyi ezt úgy ígérhette meg ilyen könnyedén, hogy ekkoriban Lánggal együtt a kormányzó Szabadelvű Párt soraiban foglalt helyet. Mai szóhasználattal élve frakciótársak voltak.

Gróf Apponyi Albert

A levélben szerepeltetett Koncsek István az 1890-es évek első felében polgármesterként irányította Jászberényt (1893-1896) és mindig korteskedett Apponyi újabb és újabb megválasztásáért. Korrupciós vádakkal megbuktatták a kormánypárt helyi vezetői, és csak a századforduló utáni esztendőkben szerezte vissza polgármesteri stallumát (1902-1914). A köztes időszakban, így a fenti levél megírása idején Török Aladár volt Jászberény polgármestere, aki a gróf és a Koncsek-Bathó-féle helyi Apponyi-párt ellenében politizált.

Koncsek István fia a budapesti egyetem jogi karán igyekezett letenni a jogi doktori államvizsgát. Ennek sikere érdekében fordult a Koncsek család Apponyihoz, Apponyi Földeshez hogy Koncsek Bélát a megfelelő vizsgabizottságban helyezzék el. Földes teljesítette a kérést, csakhogy összekeverte a neveket és Béla helyett Koncsek Pált (nem ismert, hogy rokona lett volna a polgármesternek) helyezte védőszárnyai alá. Ennek a hibának a helyrehozásához kellett Apponyinak tollat ragadnia és megírni Földeshez az előbb idézett levelet. A Koncsek fiú vizsgája érdekében igen illusztris társaságot mozgósítottak.

Koncsek Béla sikeresen levizsgázott. A dualizmus kori későbbi választásokon rendre ott szerepelt a neve, mint az Apponyi-párt által a helyi választási bizottsághoz delegált bizalmi emberé. Neve előtt pedig ott díszelgett a doktori cím.

A Horthy-kor elején Koncsek Béla megalapította Jászberényben a Keresztény Kisgazda és Földmíves Párt, a kormánypárt városi szervezetét. Ez jelölte Apponyit képviselőnek. Választásról választásra abban bíztak a helyi Apponyi-pártiak, hogy a nagyhatalmú miniszterelnök nem állít az idős gróffal szemben kihívót. *„Biztosra vesszük, hogy Bethlen István grófnak esze ágában sincs ellene bárkit is felléptetni s neki a legcsekélyebb kellemetlenséget is okozni.”* Jászberényi pártvezetőként Koncsek feladata volt ezt elérni, ami sikerült is neki, 1920-tól soha nem volt a városban kihívója Apponyinak. Természetesen ez nem feltétlenül tekinthető az ő egyéni érdemének, hanem szerepet játszott ebben az is, hogy Apponyit a trianoni békeszerződés ellenében indított revizionista mozgalom kultikus magasságba emelte, egy egész nemzet fordult felé tisztelettel.

Az 1931-es választásokon is Koncsek Béla királyi közjegyző jelölte Bathó Károly ügyvéddel közösen Apponyit a választási bizottság előtt képviselőjelöltnek. A gróf számára ez volt az utolsó megmérettetés a jászberényi mandátumért. A következő választást már nem élhette meg. 1933-ban bekövetkező halála után a királyi közjegyző megalapította a Gömbös –féle Nemzeti Egység Párt jászberényi alapszervezetét és Imrédy Béla pénzügyminisztert segítette hozzá a város képviselői mandátumának megszerzéséhez.

Koncsek Béla az 1900-as diplomaszerzést követően tehát több mint öt évtizeden keresztül hűségesen szolgálta Apponyi Albert érdekeit és biztosította számára a jászberényi képviselői mandátumot a Monarchia és a Horthy-kor folyamán. Előbb ezt polgármester édesapja mellett tette, majd önállóan azzal a tekintéllyel fellépve, amelyet saját kvalitásai és királyi közjegyzői státusza kölcsönzött személyének.

Anka László helytörténeti kutató

Felhasznált források és irodalom:
Apponyi Albert levele Földes Bélához, 1900. május 18. Levelestár, 2.1. – OSZKK
Jász Hírlap, 1922. március 5. (IV. évf. 10. sz.) március 12. (IV. évf. 11. sz.), 1931. június 27. (XIII. évf. 26. sz.)
Sugárné Koncsek Aranka: Jász történelmi arcképcsarnok, Jászberény, 1995. 88-89.

Könyvbemutató Jászjákóhalmán

A jászjákóhalmi gazdakörben bemutatták a községről megjelent legújabb TKM füzetet, melyet Czédli Béla, a Tájak-Korok-Múzeumok Egyesület új elnöke, Haraszti Gábor ügyvezető

elnök és Kovács Katalin elnökségi tag hozott le személyesen. A látványos küllemű füzet a Horváth Péter Honismereti Gyűjteményt és az országosan védett népi műemléket, a tüzelős istállót mutatja be.

FIF

Egy jászsági ál Bogár Imre 1863-ban

1849 után az önkényuralom időszaka az alföldi betyárvilág virágkorát is jelentette. Minthogy e törvényen kívüliek az idegen, elnyomó hatalom ellenségeinek számítottak, a nép szövetségest, sőt szabadsághőst látott bennük. Ezt a szemléletet utóbb a szocialista kor számos irodalmi és filmalkotása is erősítette.

Napjainkra mindinkább úgy tűnik, az alföldi betyárok sem szabadsághősöknek, sem példaképeknek nem tekinthetők. Bár akadt köztük néhány emberséges személy, de leginkább mégis csak közönséges, nem ritkán brutálisan kegyetlen, sőt kimondottan szadista rablóknak számítottak. Áldozataik fő körét kijelölte, hogy csak a nemesektől, boltosoktól, kereskedőktől, papoktól, kocsmárosoktól volt esélyük komolyabb zsákmányra. Ám mivel ezek száma nem volt túlságosan nagy, így idővel sok betyár már a szegényektől is rabolt ruhát, élelmet, fegyvert, marhát, juhot, lovat vagy más egyebet.

Az alföldi betyárvilág főképp az amúgy is „szabadosan élő" csikósok, pásztorok köréből nyerte az utánpótlást. Az 1860-as évek elejének leghíresebb alakja kétségkívül a közülük kikerülő Bogár (Szabó) Imre (1842—1862) volt, aki bandájával főleg Pest vármegye, valamint a Kiskunság vidékét szerencséltette.

A bandatagok közül apja, testvére, és unokatestvére sem halt természetes halált, míg őt magát 1862. július 19-én Pest városában végezték ki, alig egy évi betyárkodás után. Bogárról utóbb az alföldi nép, holmi népi hőst vélve benne fölfedezni, pozitívan emlékezett meg, és számos történet, népdal, monda hőse lett. (Ebben nagy szerepet játszott, hogy a kiegyezés után gróf Ráday Gedeon királyi biztos az alföldi betyárvilág felszámolásakor nem különösebben finomkodott, még a segítőkkel szemben is igen kemény eszközöket alkalmazott.)

Bogár utóbb sajátos példává, jelképpé, a betyárok királyává vált az emberek szemében, így aztán halála után többen is az ő nevét felhasználva próbáltak zsákmányt szerezni, inkább kevesebb, mintsem több szerencsével. Jó példa erre 1863-ban a jákóhalmai Csordás Mihály esete, aki a nagy „példaképnél" jóval kisebb sikerrel próbálkozott híressé válni. Hamar elfogták, és a kor ítélkezése, amely nem ismerte a „megélhetési bűnözés" fogalmát, igen gyorsan és radikálisan járt el vele kapcsolatban. Elítélték, és alig egy hónappal a mai Szolnok határának délnyugati felén lévő – akkor Abonyhoz tartozó – paládicsi pusztán elkövetett bűntette után Kecskeméten már fel is akasztották. Ítéletlevele igen tanulságos, mivel a származás, előélet szempontjából is jól jelképezi azt a közeget, amelyből ezek az emberek leginkább kikerültek:

„Rögtönbírósági ítélet.

Cs. Mihály, jászjákóhalmi születésű, 25 éves, r. cath., nőtlen, előbb csikós és gulyás bojtár, utóbb napszámos, utolsó időben szökött fegyencz a hit alatt kihallgatott tanúk vallomásai és részbeni önbeismerése alapján jogszerűen beigazoltatott: miszerint ő folyó évi Julius hó 5-kén délutáni 4-5 óra között, egy töltött puskával felfegyverkezve, S. M. abonyi közbirtokos paládics pusztai tanyájára bemenvén, magát Bogár nevű e vidéken elhírhedett rablónak lenni állította, és a cselédeket agyonlövéssel fenyegette azon esetre, ha ottlétét a tanyára haza nem ment S. M.-nek jelentik, -- M. M. tanút szinte agyonlövetéssel fenyegetéssel őrnek kiállította, hogy ha a tanyába valaki be- vagy onnan ki megy, vagy csendőrök jönnek, neki hírül nem adja, -- S. M.-et hazaérkeztével magához hívatta s fegyverének reá irányzása közben magát Bogárnak nevezte, később S. M.-től pénzt követelvén , tőle 5 frtot elvett, és magának fölösleges ételt és italt kiszolgáltatni parancsolt, -- mely tette vádlottnak a rögtönbírósági szabályok 14. szakaszának 1-ső pontja szerint minősített tetleges erőszakkali fenyegetéssel elkövetett rablás bűntényét képezvén, vádlott Cs. Mihály ugyanezen bűntett elkövetésében bűnösnek találtatván, ugyanazon szabályok 32. szakasza értelmében, magának megérdemlett büntetésül és másoknak elrettentő példájára kötél általi halálra ítéltetett, és rajta ezen ítélet folyó évi Augusttus hó 1-én délutáni fél 7 órakor végre is hajtatott.

Kelt Kecskeméten, 1863. Augustus 1-én. Pest Pilis és Solt törvényesen egyesült megyék Kecskeméti rögtönbírósága."

Dr. Bagi Gábor muzeológus

JÁSZKUNSÁGI CSALÁDFÁK
Halmay – Halmai család

„Bennem ők ölelik egymást…”

A címben szereplő, József Attilától kölcsönzött idézet híven tükrözi az ősök iránti tiszteletünket, amelyet családunk érez az ősei iránt, és példaértékűnek tart a mai nemzedék számára. Íme, vázlatosan a 350 éves Halmai családtörténet, és megható megemlékezése a Redemptio emléknapján, Jászalsószentgyörgyön.

A jászalsószentgyörgyi gyökerű, Jászkarajenőn élő Halmai Ferencz (1872-1935) kovácsmester nagyapa családágán leszármazott, többségében Budapesten élő Halmai unokatestvérek 1664-ig vezettük vissza a Halmay-Halmai családfánkat. A 2000-ben kezdődött kutatással tíz generációs családfában – jász ősi identitással – családunk történetét kor- és tájrajzokkal, tárgyi emlékekkel, életrajzokkal és fényképekkel összeállítottuk. 2005-ben családfánkat pedig megörökítettük.

Festette: Tóth Julianna. Fotó: Halmai Tibor

Családunk ősalakja Halmay Mihály (1664-1744) az 1715-ös országos összeírásban a Heves megyei Pélyen colonus, telkesek között szerepel. Innen 1716-ban Benedek (Szűcs) Anna házastársával és hat gyermekkel (György, János, Mihály, Simon, Anna, Pál) a család Jászalsószentgyörgyre települt. 1717-től kezdve itt válik lehetővé a család anyakönyvi bejegyzéseinek kutatása. Az 1720. évi Országos összeírásban Halmay Mihályt már Jászalsószentgyörgy bérlői között találjuk. 1722-től a község bírója, majd 1744-ig a jászok szabadságuktól megfosztott időszakában *„tanácsbéliként tevékenykedett”*.

A történelmi nevezetességű Redemptioban családjából fiai Halmaj Pál, Halmaj Mihály és Halmaj Simon Jászalsószentgyörgyön, Halmay György pedig Jászberényben 1745-ben az elsők között földet váltottak, és redemptus gazdák lettek.

Családi címer. Fotó: Halmai Tibor

A Redemptio után családi őseink között többen töltöttek be tisztségeket Jászalsószentgyörgyön. Halmaj Pál ősapánk (1705-1772) bíró, majd főbíró 1751-1757 között. Halmay Pál szépapánk (1750-1830) 1799-ben *„választottnak rendeltetik, Hadnagynak tetetik”*. 1806-ban a puszta gazda tisztségét látja el.

Halmai Tibor, Halmai István síremlékénél Fotó: Simon Károly

Halmay Pál ifjú ükapánkat (1780-1849) 1831/1832-ben a város gazdájának választják. D. Halmay István (1765-1835) 1792-től másodjegyző, 1799-től pedig főjegyző, majd tiszteletbeli jegyző. Jegyzői pályafutását fia, D. Halmay József (1803-1876) 1830-tól folytatta másodjegyző, jegyző, kerületi biztos, esküdt, bíró és főbíró tisztségek betöltésével.

Ns. Halmay Istvánt (1784-1851) 1815-ben *„alvégi hadnagynak”*, 1819-1821 között *„tanácsbélinek”* választják. 1820-ban *„policár jurassor”* kinevezést kapott.

Családfánk jászalsószentgyörgyi ága még Halmai Ferencz (1823-1903) birtokos és Bajtai Erzsébet (1838-1897) dédszüleink életéhez kötődik. Dédapánk részt vett az 1848/49 forradalom-és szabadságharcban, mint huszár közvitéz, majd 1867-től a Jászkerületi Honvéd Egylet tevékenységében tovább erősítette a 48-as hazafias szellemet. Családfánkban a múltat és jelent jelképező összetartozásunkra 2008-ban családi címert készítettünk.

2014. évben családfánk 350 éves. Ebből az alkalomból családi emlékezésünket összekapcsoltuk a jász-kun önmegváltás emléknapjával. Az unokatestvérek részt vettek 2014. május 3-án Jászkarajenőn megtartott VI. Jász Hagyományőrző Napon. A temetőben nagyszüleink, rokonaink sírjánál családunk koszorújával, virágcsokrokkal és gyertyagyújtással emlékeztünk.

A Redemptio emléknapján, május 6-án Jászalsószentgyörgyön családunkat Halmai Tibor képviselte. Halmai Ferencz dédapánk sírjánál az unokatestvérek és családjaik nevében koszorút helyeztünk el, emlékezve Jászalsószentgyörgyön élt őseinkre. A családi koszorúzást jelenlétével megtisztelte a Helytörténeti Kör Vezetősége részéről: Simon Károly, Lukácsi László és Fajka József.

A temető Védett Sírkertjében Ns HALMAI ISTVÁNY sírkeresztjénél folytatódott az emléknapi koszorúzás.

A sírkereszt felirata:

„MEGÁLY ÉS IRGALOMMAL TEKINTS E SIRBOLTRA MELYBEN NYUGSZIK EGY VOLT VILÁGFIA Ns HALMAI ISTVÁNY ÚR KIMULT ÉLETÉNEK 68 k ÉVÉBEN 1851”

A sírkereszt feliratának gondolataival koszorúztunk és emlékeztünk redemptus őseinkre.

Simon Károly közreműködésével 2008-ban Halmai István síremlékét véglegesen a Sírkertben helyeztük el. Emlékét megőrizzük, nyugodjék békében!

Halmai Tibor helytörténeti kutató

Konferencia a Jászkun Hármas Kerület hímzés- és csipkekultúrájáról

Immáron 23. alkalommal rendezték meg Karcagon a Nagykunsági Kulturális Napokat, amelyet augusztus 15-én délután 15 órakor Dobos László polgármester nyitott meg a Déryné Kulturális, Turisztikai, Sport Központ és Könyvtárban.

Dobos László polgármester megnyitja a Nagykunsági Napokat. Fotó: B. E.

A gazdag programokat kínáló, egy hétig tartó rendezvénysorozat **A Hármas Kerület hímzés- és csipkekultúrája** címet viselő látványos kiállítással és a hozzá kapcsolódó népművészeti konferenciával vette kezdetét.

Jász mintás párna részlete. Fotó: B. E.

Az érdeklődő közönséget dr. Bartha Júlia keletkutató etnográfus köszöntötte, majd az előadók vették át a szót. Kenyeres Sándorné, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Népművészeti Egyesület elnöke a népművészeti mozgalom történetéről adott áttekintést, de bemutatta mai helyzetét és fejlődési lehetőségeit is. Dr. Bartha Júlia a kunhímzés nagy múltú hagyományairól, dr. Bathó Edit etnográfus, a Jász Múzeum igazgatója pedig az egykori jászsági szűcshímzések 21. századi sokoldalú továbbéléséről tartott rendkívül érdekes előadást. Ország László népi iparművész, aki férfi léttére kitűnő hímző és csipkekészítő a magyarországi pókhímzéseket mutatta be, különös tekintettel a csengedi pókhímzésre, amelynek általa készített gyönyörűséges darabjait a teremben rendezett kiállításon is megcsodálhatta a közönség. Devecseri Gáborné népi iparművész a kiskunhalasi varrott csipke születésének és készítésének titkaiba avatta be a jelenlévőket. Erre az alkalomra jelent meg Fejes Lászlóné Koppány Gabriella népi iparművész „Emlékek a csipkeverés nagykunsági történetéből" című kötete, amelyet maga a szerző mutatott be. A konferencia teremben rendezett kiállításon a jászberényi Fejér Mária Népi Díszítőművészeti Szakkör, a Nagykunsági Népművészeti Egyesület, Fejes Lászlóné Koppány Gabriella és Ország László népi iparművészek munkáiból válogatták össze a szervezők. A hímzés- és csipkekiállítást dr. Bartha Júlia etnográfus ajánlotta a jelenlévők figyelmébe, akik nagy érdeklődéssel magyarázták, elemezték a különböző hímzéstechnikákat, és művészi megoldásokat. ***Iris***

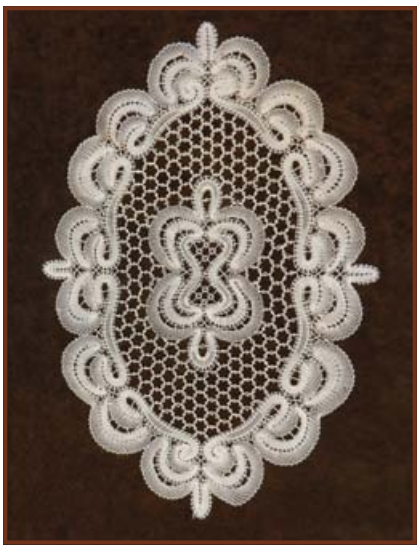

Ovális csipketerítő. Fotó: B. E.

Ovális csipketerítő. Fotó: B. E.

Kunhímzéses párna. Fotó: B. E.

Búcsú Németh József nyugalmazott iskolaigazgatótól (1926–2014)

Ismét búcsúznunk kell egy nagyszerű embertől, akit szerettünk, tiszteltünk, aki egész életével példa volt előttünk.

Németh József nyugalmazott iskolaigazgató és karnagy Jászberény kulturális életének egyik meghatározó alakja volt, s munkásságával kitörölhetetlenül beírta nevét a város aranykönyvébe.

Budapesten született 1926-ban, de élete mégis a Jászság fővároshoz, Jászberényhez kötődött. Itt járt elemi iskolába és gimnáziumba, majd tanítóképző intézetbe is. 1946-ban kapta kézhez tanítói oklevelét, és azonnal munkába is állt Jászberény egyik külterületi iskolájában, a négyszállási tanyai iskolában, ahová minden nap gyalog járt ki és haza. Később több tanyai iskolában (Szelei út, Homok) is tanított, mígnem 1973-ban a dr. Gyetvai János Zenei Általános Iskola igazgatója lett. Pedagógusi pályája a Székely Mihály Általános Iskolában folytatódott, majd a Bercsényi Általános Iskolában ért véget 1989-ben, amikor nyugdíjba vonult.

Németh József igazi, elkötelezett tanító volt, aki nemcsak oktatta a gyerekeket, de nevelte is a szépre, a jóra, az igaz emberségre. Előadóként és oktatóként egész életét végigkísérte az ének, a zene, talán azért is volt mindig jókedvű és vidám, hiszen még a lelkéből is muzsika szólt.

1943-ban kezdett énekelni a nagy múltú Palotásy Vegyeskarban, amelynek 1985-88-ig elnöke is volt. 1995-ben a Kossuth Tsz Portelki Pávakörének vezetője lett, s ez a feladat új kihívást jelentett számára. Nagy lendülettel látott munkához, s fáradhatatlanul gyűjtötte a jászsági népdalokat, amelyhez a Jász Múzeum is komoly segítséget nyújtott. A Pávakör repertoárjában számos tájegység népdalcsokra szerepelt, amelyekkel mindig nagy sikert arattak a fellépéseken. Vezetése alatt a csoport többször is kiérdemelte az aranyminősítést. Művészeti munkájáért 1998-ban Déryné Díjat kapott.

18 éven át vezette a lelkes csoportot, de 2013-ban betegsége miatt végleg le kellett tennie a „karmesterpálcát".

88 esztendő súlyától megfáradt teste 2014. augusztus 23-án végre megpihent, és Jóska bácsi elment egy távoli országba, ahol újra szól a muzsika és csendül az ének.

Németh József karnagyot augusztus 29-én helyezték örök nyugalomra a jászberényi Szent Imre temetőben, ahol végső búcsút vettek tőle családtagjai, dalos társai, barátai, ismerősei, tisztelői.

Nyugodj békében Jóska Bácsi! Emléked szívünkben örökké élni fog!

Hortiné dr. Bathó Edit,
a Jász Múzeum igazgatója

A Délmagyarország Jászladányról

Idén sikerrel hozták létre a Délmagyarország című, 1910-ben alapított szegedi napilap digitális archívumát. A napilap körülbelül olyan szerepet töltött be egykoron és napjainkban is, mint megyénkben az Új Néplap. Hírforrások Csongrád vármegye határain kívül is voltak, ennek köszönhető, hogy a digitalizált állományban (1910-1945 közötti időszak) 25 Jászladánnyal kapcsolatos cikkre lehetett bukkanni. Fontos megjegyezni, hogy a kereső szótöredékeket nem keres, tehát Jászladányra vonatkozó cikkeket a település nevének toldalékolásával és különböző írásmódjainak keresésével lehetett megtalálni. A „Jászladány" keresésre 12, a „jászladányi" szóra 11, a „Jászladányban" szóra 3 találat érkezett, utóbbinál 1 egyezés volt korábbiakkal.

Miért is fontos mindez? Azon kívül, hogy a szegedi lap jó felbontásban (1222x1885dpi) olvasható, a hírek részletessége is kiemelkedő. Az általam vizsgált esetben lakóhelyemről egy érdekes „feltámadás" körülményei kerülnek részletezésre, belekeveredik a település a dánosi gyilkosságba, 6 alkalommal említik vásárral kapcsolatosan, 11 politikai és választással kapcsolatos hír, 2 bűntény, 2 úgynevezett hymen-hír, 1 baleset és egy 1 árvízi tudósítás. A 25 cikk időbeli megoszlása: 1-1 db. 1914, 1926, 1927, 1928, 1938, 1939, 1940-ből, 2 db. 1910, 1922, 1937-ből, 3 db. 1935-ből és 9 db. 1936-ból. 1936-ból a kiemelkedő 9 hír a Scheftsik-féle választási csalás miatt keletkezett.

Az újság böngészését ajánlom a Jászság és jász települések iránt érdeklődőknek, mert jelen esetben csak a jászladányi cikkekről számoltam be, véletlenszerű keresések azt jelzik, hogy a többi jászsági településről is akad anyag bőven! A találatok során előbukkanó cikkeket érdemes összevetni valamely jász lappal. Tartalmilag kiegészítik egymást, sőt a Délmagyarország mintha többet tudna sok esetben.

A „feltámadt halott" esete: A Jász Újság röviden beszámol az esetről, főleg a halottkém által elkövetett malőr miatt, mert középkori esetnek titulálja. Annyit még hozzáfűz a hírhez, hogy a 80 éves bácsi a koporsóban ébredt és enni kért. A szegedi lap ez esetet bővebben kifejti. Szintén közli az „elhunyt" adatait és hírt a bejelentés körülményeiről is.

Elmeséli a temetésre való felkészülés menetét, azonban e lap szerint a halott nem enni, hanem inni kért: konyakot. Kevésbé száraz adatközlés, mint inkább érdekes, mesés történet a Délmagyarországé.

A pengőhamisítás: 1928 novemberében egy helybéli fazekas pengőhamisításra adta fejét. Érdemes összevetni ez esetben is a járási és a szegedi folyóiratot. A járási szerint a fazekas pengőhamisító gépeket készített és adott el, míg a szegedi lap úgy tudja, ő maga nyomta a pengősöket, de egy sem került forgalomba.

Jelentősnek mondható még Scheftsik György választási csalásáról és lemondásáról közölt cikkek is, melyek többször a fél oldal terjedelmet is elérik.

Mindenképpen érdemesnek tartom legalább böngészés szintjén is megnézni az adatbázist. Komolyabb szinten az általam vázolt cikkek alapján mindenképpen megérné összehasonlítani a helyi és a szegedi lapok híreit. Ez esetben talán más, távolabbi lapok anyagaival is, hogy kiderüljön, a hírek pletykaszerű átalakulásáról van-e szó, vagy felhasználhatóak egymás kiegészítésére. Az online archívum az alábbi címen érhető el: www.delmagyar.hu/delmagyararchiv/

Vincze János Farkas

Ferences vértanúk emléktáblája Jászboldogházán

A Jászboldogházáról Elszármazottak Baráti Társasága augusztus 30-án tartotta hagyományos találkozóját.

A program a boldogházi templomban szentmisével kezdődött, amelyet a helyben született Dr. Frajka Félix ferences atya celebrált.

A szentmisét a hét mártír sorsú ferences pap (Hajnal Zénó, Károlyi Bernát, Kiss Szaléz, Kriszten Raffael, Körösztös Krizosztom, Kovács Kristóf, Lukács Pelbárt) emlékének ajánlotta, akik közül négyen kötődtek Jászberényhez, de kettő (Szaléz és Pelbárt atya) Boldogházán is szolgált. A misét követően került sor a templom falán a vértanúk emléktáblájának felszentelésére és megkoszorúzására.

Dr. Frajka Félix atya és az emlékezők a jászboldogházi templom előtt
Fotó: Veliczky József

Az emléktábla készítésének gondolata Besenyi Vendeltől, az egyesület alelnökétől származott, amelyet a közösség tagjai közös akarattal és összefogással (Boldog Bt. Egyesület, Jászboldogházi R.K. Egyházközség, Jászboldogháza Község Önkormányzata), a legnagyobb tiszteletadás mellett valósítottak meg, méltó emléket állítva általa az ártatlanul kivégzett ferences vértanúknak. A szentmise után a népes társaság a művelődési házba vonult, ahol sor került a születésnaposok (40-96 évesig) köszöntésére, majd pedig az ünnepi ebéd elfogyasztására.

Iris

Ferences vértanúk emléktáblája a boldogházi templom falán
Fotó: Veliczky József

Megemlékezés és könyvbemutató Jászfényszarun

A Fényszaruiak Baráti Egyesülete és a Jászfényszaruért Alapítvány 2014. szeptember 20-án, szombaton a Kulturális Örökség Napja rendezvény keretében szép ünnepséget tartott.

Elsőként a fényszarui tájház falán (Somogyi Béla út 29.) került megkoszorúzásra Kiss József emléktáblája. Kiss József (1924-1989) tanár úr és helytörténeti kutató ugyanis idén 30 éve hozta létre a fényszarui tájházat, illetve a tanár úr idén lett volna 90 esztendős, azonban sajnos szomorú apropó, hogy éppen 25 éve hunyt el. A megemlékezések után a közönség a Városháza dísztermébe vonult át, ahol sor került Tóth Tibor, a Fényszaruiak Baráti Egyesülete elnökének könyvbemutatójára.

Az új kiadvány a *Jászfényszaru kulturális és természeti értékei* címet viseli, és minden bemutatott értékről igen szép színes fényképeket is közöl, amelyek szinte kivétel nélkül Menyhárt Éva fotográfus munkáját dicsérik

A kiadvány a jászsági LEADER csoport pályázati támogatásával 2000 példányban készült el. A könyvbemutató végén Dr. Palla Gábor közgazdász, a FÉBE tagja követendő módon a 7. és 8. osztályos helyi diákok részére egy nemes felajánlást hirdetett meg a jó tanulók részére.

Tóth Tibor szerző átnyújtja az új könyvet Győriné dr. Czeglédi Márta polgármester asszonynak
Fotó: Menyhárt Éva

Farkas Kristóf Vince muzeológus

Bathó Edit: A szőlő termesztése a Jászságban

A Jász Múzeumért Kulturális Alapítvány ismét egy különlegesen szép kivitelű, tartalmas kötetet jelentetett meg, ami méltó tisztelgés a Jász Múzeum fennállásának 140. évfordulója előtt. Bathó Edit A szőlő termesztése a Jászságban című kötetéből a nagy múltra visszatekintő jászsági szőlőtermesztés csaknem ötszáz évéről kaphatunk hiteles és emberközeli képet.

„A bor lényege az ember, aki termeszti a szőlőt, félti, gondozza, mint gyermekét, majd elérkezvén a várva-várt pillanathoz, kellő tisztelettel kóstolja az új termést." – írja Hamvas Béla. Talán a rövid idézetből is érzékelhető, hogy a szőlő őriz valami titkot, ami nem csupán a végeredményben, a pohárban csillogó borban ölt testet, de a vele foglalkozó emberek érzelmi viszonyulását is meghatározza. Bathó Edit kiváló kötetét végigolvasva megérezhetünk valamit ebből a különös kötődésből. Gazdag és sokrétű forrásanyagra épülő, évszázadokat átívelő feldolgozásában ugyanis a legfontosabb szerepet a szőlőt telepítő és művelő jászsági emberek kapják, akiknek munkája nyomán egykor virágzó szőlőskertek gazdagították a jászsági településeket. Az átfogó történeti leírást a néprajzkutatás eszközeivel, egyéni gyűjtések sokaságával, adatközlők emlékeivel teszi igazán életszerűvé, a ma embere számára is átélhetővé.

A gondosan szerkesztett, tíz fő fejezetre tagolt kötetet olvasva nyomon követhetjük, hogyan változott a jászsági szőlőtermesztés módja és területe, s a hozzá fűződő szokások rendszere az egymást követő évszázadok során. Az első fejezetből megismerhetjük a jászsági szőlőtelepítés kezdeteit, ami a török időkre nyúlik vissza, hiszen a Jászságban a gyümölcsöt és bort kedvelő törökök honosították meg a szőlőtermesztést.

A 17. századtól már a helyi lakosok is telepítettek szőlőt, s a későbbiek során egyre jelentősebbé vált a bortermelés. Bár a Jászság sohasem tartozott Magyarország híres borvidékei közé, a 20. század elején külföldre is exportáltak az itt készülő borból. A következő két fejezet szemléletes képet ad a jászsági települések szőlőskertjeinek, szőlőhegyeinek történetéről. Megismerhetjük a jellegzetes jászsági szőlőfajtákat, a szőlőbirtoklás módjait és a bortermelés, borkimérés szabályait is. Korabeli térképek és táblázatokba foglalt adatsorok mutatják a termőterület és a termés mennyiségének változásait.

A filoxéra pusztítása a Jászságban is óriási károkat okozott, s ezért terjedt el a homokos területek szőlővel való megkötése. Míg a 20. század elején még nagy kiterjedésű, virágzó szőlőbirtokokat létesítettek, a második világháború után a szövetkezetek létrejötte, majd a nagyüzemi gazdálkodás megváltoztatta a szőlőtermesztés módját. Az 1989-es rendszerváltozást követően pedig szinte teljesen megszűnt a jászsági szőlőtermesztés.

Lehangoló képet kaphatunk az elvadult, parlagon álló vagy erdővel beültetett szőlőskertekről.

A következő fejezetben – a szomorú jelen kontrasztjaként – az egykori jászsági hegyközségek élete elevenedik meg. Bepillanthatunk a szőlőhegyek hangulatos világába, a hegyközségek jól szervezett, mindenre kiterjedően szabályozott életébe. Megismerhetjük a szőlőbíró, hegybíró, hegymester, szőlőcsősz feladatait, akik elismerésre méltó gondossággal ügyeltek a szőlőbeli lét minden területére.

A szőlősgazda egész éven át gondozta, óvta, védte a szőlőt, ám egy fagy vagy jégeső nyomán minden munkája kárba veszett. Ennek elhárítására állíttatták szőlőskertekbe a kereszteket, harangokat, szobrokat.

Külön fejezetben olvashatunk a szőlőbeli vallási élet emlékeiről, majd a szőlősgazda sokrétű, sok időt és szakértelmet igénylő tevékenységét követhetjük nyomon a szőlő telepítésétől egészen a bor tárolásáig.

A szőlővel való foglalatosság nem csupán a rendszeres, olykor fáradságos munkát jelentette, hanem a társas együttlét örömét, a közösen végzett munka összetartó erejét, melynek „ünnepnapja" a termés betakarítása, a szüret volt. Számos korabeli fénykép idézi fel a régmúlt szüretek vidám hangulatát, a szüreti bálok, felvonulások színes sokadalmát. A bor feldolgozását és a kádármesterek fontos munkáját jól válogatott fotók is szemléltetik, kiemelve a jászberényi kádármesterség jeles képviselőit.

S mire a kötet végére érünk, nem is marad más hátra, mint a hordóba került *„halványvörös, kissé savanykás ízű jászsági bor"* fogyasztása, amihez egykor nem hiányzott a vidám nótaszó sem. Az utolsó fejezetben a jászsági bordalok kaptak helyet – mintegy feloldva a mai szőlők helyzetét bemutató, lehangoló képet.

Az egykor virágzó, szinte üdülőterületnek számító jászberényi Neszűr, vagy más jászsági szőlőskertek pusztulása nyomán mintha a szorgalmas jászsági elődök emlékei halványulnának, kezük munkája tűnne el. Ezért is örömteli, hogy Bathó Edit kötete az utókor számára is megőrzi a jászsági szőlők, a szőlőt művelő emberek történetét, és bizonyára számos kedves emléket idéz fel majd az olvasókban. Némi reményt jelent, hogy a kötet végén néhány pozitív kezdeményezésről is képet kaphatunk.

A szőlő azért is különleges növény, mert szinte mindennapos figyelmet, törődést igényel. A kötet lapjait olvasva ehhez hasonló gondoskodást érezhetünk a szerző részéről, aki tudományos igényességgel, mégis könnyed, olvasmányos stílussal kalauzolja végig az olvasót az egykor virágzó szőlőskertek világán át egészen napjainkig. A hangulatos alcímek, jól megválasztott idézetek régi korok hangulatát idézik, s a leírtak nyomán megérinti az olvasót ennek a máshoz nem hasonlítható foglalkozásnak a szépsége, érthetővé válik a saját bort termelő szőlősgazda büszkesége.

Az igényes kivitelű kötetben az értékes tartalmat kivételesen gazdag, gondosan válogatott fotóanyag teszi szemléletessé.

Az illusztrációk között olyan ritkaságokat láthatunk, mint a pincemesteri bizonyítvány, a gazdag borcímke gyűjtemény, vagy a régi szüreti mulatságok meghívói, melyek közül tréfás nyelvezetével kiemelkedik az 1922-es jászberényi *Möghivogatás a szüretyi vigasságra.*

A kötet melléklete tíz válogatott forrást tartalmaz, melyek még teljesebbé teszik a leírtakat. Itt olvashatjuk többek között az 1803. évi szőlőhegyi törvényeket, az egykori szőlőhegyi tisztségviselők névsorait, és megtudhatjuk melyek voltak a csősz kötelességei 1864-ben. A kötetet angol, német, lengyel, olasz és orosz nyelvű összefoglaló, névmutató irodalomjegyzék, és a források jegyzéke zárja.

„Egy néprajzos – ha szerencséje van – több témát is kutathat és feldolgozhat élete során." – olvashatjuk a szerző bevezetőjében. Bathó Edit eddigi munkásságát ismerve tudjuk, hogy a szerencsén túl érdeklődése, tehetsége és szorgalma teszi lehetővé, hogy a Jászság történetének számos, korábban ismeretlen területét dolgozza fel színvonalas munkáiban. Most megjelent könyve tizenöt évi kutató munka eredménye. A szőlőtermesztés történetének ilyen átfogó jellegű, monografikus igényű feldolgozása országosan is egyedülállónak mondható. A szép kivitelű, tartalmas kötetet jó szívvel ajánljuk minden kedves leendő olvasó számára.

Bathó Edit:
A szőlő termesztése a Jászságban.
Jászsági Füzetek 51. Jászberény, 2014.
224. oldal

Papp Izabella levéltáros

Lengyel emlék, avagy hogyan lehet botfüllel zenei oklevelet szerezni?

Történt pedig, hogy a rendszerváltozás utáni időkben minden település kísérletezett valamilyen egyedi produkcióval – népi játékokkal, külföldi vendégekkel – itt a Jászságban is.

A jákóhalmi Horváth Péter Honismereti Szakkör tagjaival mi is jártunk az országban sokfelé, a megyében különösen – a Konok Kunok Kupáján Kunhegyesen, a Mester 3-on Mesterszálláson és másfelé is. Bali István – a megyeháza méltán kitüntetett szakembere komoly francia és lengyel kapcsolatokkal rendelkezett, akivel kapcsolatba lépve három alkalommal kétévente megrendeztük a Népi játék olimpiát. Még az emblémát is megtervezték hozzá. Ebben az időben mindenhol felfedezték, hogy vannak nekünk népi játékaink is, meg szerettünk volna Európa nyugati felével is komolyabb kapcsolatba kerülni. Voltak vendégeink Franciaországból, Lengyelországból, Belgiumból is rendszeresen visszajárt egy lelkes flamand baráti kör. Ők is bemutatták saját játékaikat.

1997-ben többek közt a lengyel Czieskowice település diákjai voltak a vendégeink a helyi művelődési ház vezetésével. Voltak vagy húszan. (A mi falunk nevébe ugyanúgy beletört a nyelvük, mint nekünk az övékébe.) Az általunk Hotel Bencének elnevezett éppen üresen álló lakóházban lettek elhelyezve egy hétre, innét vittük őket Berénybe, Egerbe a mi rendezvényünk mellett. (A furfangos szállónév a honismereti szakkör egyik aktívájának a nevét tartalmazta, akinek az őseié volt az „ősi kúria".) Lezajlottak az események, ígéretet kaptunk, hogy jövőre mi megyünk. Már majdnem elfeledkeztünk az egészről, amikor megjött a meghívó. 1998 őszén nagyon könnyedén utaztunk: akkoriban ugyanis Jászberényen át közlekedett a Karpaty expressz Bukarest és Varsó között.

A románok és a lengyelek indították egymás megközelítésére a rendszerváltozáskor. Reggel 8 körül indult Jászberényből este 8 körül ért Tarnowba – Bem apó városába. Akkoriban már elég kevesen utaztak rajta – egy vagont mi uraltunk: a 10 kupéban tizenegyen voltunk. Egy hét múlva visszafelé ugyanígy jöttünk: az ellenvonat onnan indult reggel 8 körül és Jászberénybe ért este 8-ra.

Nagyon remek hetet töltöttünk a hangulatos kisvárosban Tarnow közelében: eljutottunk sokfelé. Különösen érdekes volt látni Bem apó sírját, mely egy kis tó közepén, lábakon álló szarkofágban található, ugyanis miután muzulmán hitre tért az emigrációban, a lengyel egyház nem engedte, hogy lengyel földben nyugodjon. Lám, mindent meg lehet oldani!

Az egyik nap a szomszéd városkában – Tuchowban – rendeztek egy olyan bemutatót, amihez a mi meghívásunkat is igazították. Helyi és környező gyerekcsoportok énekeltek, adták elő műsoraikat – mi képviseltük a külföldet. Volt persze izgalom: én polgármesterként voltam jelen, Fodor Dénes pedig mint az iskola igazgatója és egyben ének-zene szakosa is.

Szóltam ott én is, ő is a színpadról, aztán kezdődött a produkció. Egyik szám követte a másikat illendő tapsokkal, aztán csoda történt. Az egyik szám elhangzásakor némi meglepetés után felharsant a taps és akkora ünneplésben volt részünk, hogy leesett az állunk az ámulattól. Utána persze megtudtuk: mint ahogy nálunk is már akkoriban – az ottani gyerekek is előszeretettel utánoztak celebeket, mindenféle külföldi értelmetlen katyvaszokat is előadtak, aztán erre jöttünk mi Magyarországról egy kimondhatatlan nevű faluból és a gyerekek elkezdik énekelni magyarul a Hajnalórán…című lengyel népdalt.

A közönségnek meg ez tetszett. Hát ilyen volt a mi nagy lengyel vendégszereplésünk! Aztán én is kaptam egy oklevelet. Meg is cikornyázták a nevemet rajta rendesen: István Fodor Ferenc lettem, de ez az oklevél – mondhatni – életem egyik legnagyobb élménye.

Fodor István Ferenc szakkörvezető

„Kimegyek a doberdói harctérre…”
Jászok az első világháborúban – Kiállítás a Jász Múzeumban

Ebben az évben az egész országban az első világháború kitörésének száz éves évfordulójára emlékeznek.

Kiállítások, emlékünnepségek sora idézi fel a Nagy Háború történéseit, emlékezve a hősökre, akik közül sokan ma is jeltelen sírokban, távoli országokban alusszák örök álmukat. A Jász Múzeumban július 31-én ünnepélyes külsőségek között nyílt meg az a színvonalas kiállítás, amely méltó módon állít emléket a háború résztvevőinek, áldozatainak, a korabeli jászsági embereknek.

Az ünnepségen közreműködött a Lehel Vezér Gimnázium Férfikara Deméné Ilonka Gabriella karnagy vezetésével, valamint a szolnoki Cuháré Táncegyüttes Nagy Péter művészeti vezető irányításával. A kiállítást Besenyi Vendel helytörténeti kutató ajánlotta az érdeklődők figyelmébe. A következőkben az ünnepi beszédét közöljük, néhány kisebb kihagyással.

„Egy kiállítás megnyitására jöttünk ma össze. 100 évvel ezelőtti eseményekre emlékezünk, melyek megváltoztatták a történelem folyamatát. Egyes történészek szerint 1914. június 28-án véget ért a 19. század, vége lett egy hosszú, háborúmentes időszaknak – hazánk történetében pedig a boldog békeidőknek –, és elkezdődött a nagyon sok emberáldozatot követelő véres 20. század. Előbb egy négy évig tartó Nagy Háborúval, majd hét évi g tartó nagy világégéssel, s azóta is kisebb nagyobb helyi háborúkkal, konfli ktusokkal. Az emberiség mérhetetlenül sokat szenvedett és mérhetetlenül sokan pusztultak el értelmetlenül a 20. század folyamán. Fölvetődik a kérdés: mi vezetett ide?

A 19. század fordulóját, a világpolitikai helyzetet a nagyhatalmak egymással szembeni ellentéte határozta meg, és súlyos ellentétek terhelték az egyes országok viszonyait is. A viszályok nyomán már valójában minden környező ország háborút akart, s ehhez várták a kipattanó szikrát.

Ez a szikra 1914. június 28-án villant, amikor Szarajevóban megölték az osztrák- magyar trónörököst és feleségét. S a szikra egy hónap múlva lángra lobbanva elborította a világot.

A békés rendezésre elkezdődtek ugyan a tárgyalások, de az európai politika meghatározó személyiségei – gróf Tisza István, Magyarország miniszterelnöke kivételével – mindannyian háborút akartak. 1914. július 28-án elkezdődött a háború a gyors győzelem reményében, amely azonban a tervezett néhány hónap helyett négy éves háborúvá vált, s Nagy Háborúként vonult be a történetírásba.

Európa négy évig lángokban állt, a harcokban 33 ország több mint 67 millió katonája vett részt. Megrendítően nagy emberveszteség, összesen 9.447.000 halott és 18.194.000 sebesült volt a szomorú mérleg.

A történelmi Magyarország vesztesége 531 000 halott, 1.420.000 sebesült és 1.492.000 hadifogoly volt. Szűkebb hazánkból, a Jászságból mintegy 3500-4000 fő halt hősi halált, Jászberény emberveszteségе az eddigi ismeretek szerint 774 fő volt. Közöttük voltak boldogházi katonák is, hiszen akkor még közös közigazgatáshoz tartozott későbbi községünk. A jászsági katonák nagyobb számban a magyar királyi 29. gyalogezredben, a császári és királyi 68-as közös gyalogezredben és a 13. császári és királyi közös huszárezredben, kisebb számban más alakulatoknál is szolgáltak.

A mozgósítást 1914. július 26-án rendelték el. A 29-eseknek Jászberénybe, a 68-asoknak pedig Szolnokra kellett bevonulniuk. A szolnokiakat már augusztus 1-jén útnak indították a szerb frontra. A jászberényieket augusztus 4-én megható ünnepség keretében búcsúztatták el a főtéren. Augusztus 7-én hagyták el a jászberényi laktanyát, s indultak a szerb frontra. Jászsági honvédeink jelen voltak a szerb, az orosz, a román és az olasz hadszíntereken.

Ezek a katonák mindannyian megállták a helyüket, hősiesen harcoltak. A monarchia hadseregén belül a jászkun egységek vakmerőségben, hősiességben és helytállásban a legjobbak közé tartoztak. A háború szenvedő szereplői voltak, parancsot teljesítettek, s közben – ha kellett – életüket áldozták. Amikor reszketett a levegő, amikor rengett a föld, amikor az orosz síkság porhanyós földjét gránátok szántották, ami kor hasadoztak a doberdói sziklák, ami kor az erdők fedezéket nyújtó fái halomra dőltek, ott állt rendületlenül a jász katona, a jász magyar katona. Heteken hónapokon át, éveken keresztül harcolt, zokszó nélkül tűrt. A jász katona mindig tudta a feladatát és kötelességét, s azt mindig teljesítette. Ezek a katonák végigharcolták a háborút, s ha megsebesültek, vagy betegek lettek, gyógyulás után vissza kellett térniük a frontra. Ha pedig hadifogságba kerültek, hazatérésük után három hónap szabadságot kaptak, az alatt együtt lehettek a családjukkal, utána azonban visszavezényelték őket a harctérre, s folytatódott számukra a háború annak minden borzalmával, kegyetlenségével.

A korabeli kiadványok így jellemezték jász őseinket: „*Honnan veszi ez az egyszerű lélek az erőt ahhoz, hogy elfelejtsen mindent, ami szívének kedves, ami ránézve értékes, szép: az anya jóságos zsörtölődését, a feleség szelíd, jóleső mosolygását, a gyerek kedves gügyögését, a falu méla esth rangját, aranykalászok ringó tengerét, gulyák kolompját, az aratók vidám dalát, az otthon édes melegét. Ki tanította arra, hogy neki nagy, lélekemelő feladata a közért, mindenkiért harcolni és elesni.*” – olvashatjuk a 68-as jász-kun gyalogezredről. A 29-es honvéd gyalogezredről pedig így írnak:: „*Nemesek voltatok a küzdelemben, felülemelkedők a tengernyi szenvedésen, megpróbáltatáson, ragyogó példaképei az önzetlen hazafiúi kötelességteljesítésnek és önfeláldozásnak, és igazán nagyok, magyarok, honvédek voltatok a halálban.*”

A Jász Múzeum ezzel a kiállítással emlékezik, és állít emléket a jászsági katonánknak, aki k hősiességükkel példát adtak a jelen és jövő nemzedék számára. […]

A kiállítást tanulmányozva keresztmetszetet kaphatunk a boldog békeidőkről, majd a mozgósításról és a behívásokról. Bármilyen furcsa is a mai ember számára, a behívottak örömmel, lelkesen mentek a háborúba, hiszen a korabeli propaganda nyomán rövid kis kiruccanásnak tartották, kis kikapcsolódásnak a mindennapi élet taposó malmából.

Külön színfoltja a kiállításnak a Nagy Háború jelvényeinek és kitüntetéseinek gyűjteménye. Meghatóak a katonák családjukhoz írott levelei, a családi fényképek, a fronton, fegyverropogás szüneteiben vagy a hadifogolytáborban készült emléktárgyak. Láthatunk korabeli viseletbe öltözött vöröskeresztes ápolónőket is. Jászberényben, Jászapátin, Jászárokszálláson és Jászkiséren vöröskeresztes hadi kórházak működtek, melyekben a fronton megsebesült katonákat ápolták, gyógyították. Jászberény temetőiben 135 első világháborús katona alussza örök álmát, ők Jászberény kórházaiban haltak meg. A kiállításon látható lövészárok és fedezet szimbolizálja a háború állóháborúvá válását, s láthatjuk a katonák mindennapi eszközeit is.

Számomra a kiállítás legmegrendítőbb része az első világháborús emlékművek fényképeinek látványa. A háború után a 15 akkori jász település ezekkel az emlékművekkel adózott elesett fiai emlékének. Ezek az emlékművek kőbe vésett fájdalmak. Számos családnak mélységes gyászt jelentenek, arra emlékezteti k őket, hogy akit szerettek, a háború kegyetlensége elragadta tőlük, odadobván őket az idő előtti értel metlen halálnak.

A háborúnak akkor van vége, ha a halottakat eltemetik. Ezek a családok nem lehettek jelen szerettei k temetésén. A hozzátartozók így az emlékműveknél tudták elsiratni halottaikat, rájuk emlékezve gyertyát gyújtottak, virágot helyeztek a szobor talapzatára. Az emlékművek közül kiemelkedik a jászkiséri és jászberényi első világháborús emlékmű, melyek Magyarország legszebb hősi emlékművei közé tartoznak.

E gondolatok jegyében ajánlom ezt a kiállítást valamennyiük figyelmébe. Köszönjük a kiállítást dr. Bathó Edit igazgató asszonynak, Farkas Kristóf Vince történésznek, Bugyi Gábornak és Kókai Magdolnának, valamint Asztalos György és Sisa István művészeti kivitelezőknek, és a Jász Múzeum valamennyi munkatársának.

Végezetül engedjék meg, hogy a jászberényi első világháborús emlékművön olvasható, és a hagyomány szerint gróf Apponyi Alberttől származó méltatással zárjam mondandóm:

„Nem haltak ők hiába.

A hazaszeretet mártírjainak vére igazságért kiált az égre és az imát Isten meghallgatja.”

Papp Izabella levéltáros

Besenyi Vendel helytörténeti kutató Fotó: Bugyi Gábor

Forgó Katalin tanárnő a foglyok dalát énekli. Fotó: Bugyi Gábor

A Lehel Vezér Gimnázium Férfikara I. világháborús bakanótákat énekelt Fotó: Bugyi Gábor

A Cuháré Táncegyüttes tagjai, mint berukkoló regruták. Fotó: Bugyi Gábor

KÉPES RIPORT
„Kimegyek a doberdói harctérre…”
A jászok az I. világháborúban című időszaki kiállításról Bugyi Gábor fotóival

A boldog békeidők hangulata

A fényképésznél

Harctéri életkép

Rézmozsár helyett hadi mozsár

A katonai táborban

I. világháborús emlékek

Katonaláda pisztolyokkal

Vöröskeresztes nővér

Hol sírjaik domborulnak...

Hadifoglyok által készített emléktárgyak

Kőbe vésett fájdalmak

Más nemzet katonáitól zsákmányolt fegyverek

Egész alakos bronzba öntött hősi emlékművek a Jászságban

Az 1917. évi VIII. törvénycikk így rendelkezett az I. világháborúban a hazáért küzdő hősök emlékének megörökítéséről: *„1. § Mindazok, akik a most dúló háborúban a hadrakelt sereg kötelékében híven teljesítették kötelességeiket, a nemzet osztatlan, hálás elismerésére váltak érdemesekké. Őrizze meg a késő utókor hálás kegyelettel azok áldott emlékezetét, akik életükkel adóztak a veszélyben forgó haza védelmében.*

2. § Minden község (város) anyagi erejének megfelelő, méltó emléken örökíti meg mindazoknak nevét. A részletes szabályokat a belügyminiszter rendelettel állapítja meg.

3. § Ezt a törtvényt a belügyminiszter hajtja végre."

A háború bénultságából lassan eszmélő ország nem gondolhatott arra, hogy azonnal az emlékművek felállításához fogjon. A Jászságban az 1920-as években alakultak meg a szoborbizottságok, amelyek feladata volt a tennivalók koordinálása. Az anyagi lehetőségeket figyelembe véve a térség 15 településén állítottak hősi emlékművet. Anyaguk zömében kő. Bronz szobor állítására mindössze három település: Jászberény, Pusztamonostor és Jászkisér vállalkozott, számolva az elkészítés magasabb költségeivel.

Kiss Erika *Jászberényi Múltidéző* (2006) című munkája ismertet meg bennünket a jászberényi szobor állításának előzményeivel és az avatás programjával. A hősi emlékmű ügye 1923 óta húzódott, azonban a szoborbizottság sóhivatalnak bizonyult. A tervezésre 1924-ben Stróbl Alajost kérték fel, s 30 millió korona költséggel számoltak. Májusra kiderült, hogy Stróbl Alajos nem vállalja a munkát. Ekkor másik három művész jött szóba. A képviselők egyikük elképzelését sem támogatta. Egy újabb művész, Bory Jenő 1924 júniusában eljött Jászberénybe, hogy a helyszínt megtekintse. Ekkor felvetette, hogy a '48-as emlékmű helyére – a városházával szemben – kellene a hősi szobrot felállítani. A honvéd-oszlopot a bíróság épülete elé helyezné át, az újsághír szerint. A hősi szobor pedig egy álló lovas szobor lenne, rajta a lovassal, a talapzaton a hősök neve lenne felírva, és felettük egy reliefen csatajelenetek lennének láthatók. A szoborbizottság azonban működből szeretné megvalósítani a szobrot.

1925-ben azonban már Vass Viktorral folytak a tárgyalások. Vass Viktor (Szombathely, 1873.május 8. – Budapest, 1955. február 2.) tanulmányait Bécsben az Iparművészeti Akadémián végezte, majd hat éven át Tilgner Viktor mellett dolgozott. 1901-ben Budapestre költözött, 1909-től a Műcsarnok kiállításainak is résztvevője volt. A Százados úti művésztelep egyik kezdeményezője. 1911-től egészen haláláig munkálkodott itt. Művei között közel háromszáz síremlék, hősi emlék szerepel, többek között Jászberény, Albertfalva, Nagytétény hősi emlékei.

Jászberény, Vass Viktor, 1926

A jászberényi emlékmű tervezésében részt vett Pongrácz Szigfrid szobrászművész is. Pongrácz Szigfrid (Brünn, 1872 – megh.1929) a bécsi akadémián tanult. 1894-ben Budapestre költözött és felvette a magyar honosságot. Dekoratív szobrokat mintázott a budai királyi palota, az Osztrák-Magyar Bank palotája és a Corvin-áruház számára. Margó Edével együtt alkotta meg az aradi és a debreceni Kossuth-szobrot.

A két művész által tervezett jászberényi hősi emlékmű költsége ekkor mintegy 700 millió papírkoronára rúgott. Még ekkor is haraszti kőből készült volna a szobor. A Jász Hírlap szerint *„egy lovas jászkun huszárt ábrázol, aki toporzékoló paripáján visszafordulva fújja trombitáját és szólítja csatára társait"*. Később a város vezetése mégis úgy gondolta, hogy bronzból időt állóbb volna az emlékmű. Vass Viktorral végül úgy egyeztek meg, hogy bronzból készítse el a művet, melyet ünnepélyes keretek között 1926. október 24-én avatták fel, a város 455 hős fiának emlékére. A megye és a város elöljárói, érdeklődő közönsége előtt – szakadó esőben – gróf Apponyi Albert Jászberény országgyűlési képviselője mondott ünnepi beszédet. Ekkor a promenád legszélén állt az emlékmű. Ezt azonban a városlakók kifogásolták, így a későbbiekben a parkot kiszélesítették, az útból elvettek, így van ma is füves rész előtte.

Sáros András 1971-ben megjelent helytörténeti ismertetőjében arról ír, hogy a szobor a második világháborúban megsérült. A városi tanács 1964 márciusában restauráltatta. (Talapzatáról leemelték a szobrot, kicserélték a talapzat sérült köveit és a szobron lévő rongálódásokat is helyrehozták. Az emlékmű feliratai:

elöl: „HŐS FIAI EMLÉKÉRE
A VÁROS KÖZÖNSÉGE 1914-18.
hátul: NEM HALTAK ŐK HIÁBA
A HAZSZERETET MÁRTIRJAINAK
VÉRE IGAZSÁGÉRT KIÁLT AZ
ÉGRE EZT AZ IMÁT ISTEN
MEGHALLGATJA"

A következő évben a városunkhoz közeli Pusztamonostoron avattak hősi emlékművet, melynek történetét Bibóbkné Tomcsányi Rozália helytörténeti kutató munkájából ismerhetjük meg részletesen.

„Vándor állj meg!
E kis falu idegenben porladó fiai
Fényes bizonyságot tettek arról
Hogy kell szeretni a hazát és
Hősileg meghalni érte."

Ezt olvashatjuk a Szent Erzsébet téren (régebben Béke tér) található hősi szobor mészkő talapzatán. Tekintetünket feljebb emelve egy bronzból készült sebesült katona szobrát láthatjuk, aki jobb kezében kardot, bal kezében vállára tett zászlót tart. Az I. világháborúban elesett hősi halottaknak a vármegye területén szinte minden településen állítottak már emlékművet. Pusztamonostoron Balázsovich Oszkár földesúr, Máltai lovag felhívására ült össze a település 12 áldozatkész polgára, akik Vass Viktor szobrászművésszel készíttettek el egy emlékművet a falu 49 hősi halottja tiszteletére. A szobrot közadakozásból fizették ki, készpénzben. (A szobrászművész munkásságát

a jászberényi emlékmű kapcsán ismertettük. *(szerk.)* A korabeli újság (Jász Hírlap 1927.33. szám) a Hírek rovatában így emlékezik: a pusztamonostori hősi szobor leleplezését a község Szobor Bizottsága 1927.augusztus 20-ra tűzte ki.

Pusztamonostor, Vass Viktor, 1927

Az ünnepség programja:
– Tábori mise a templomtéren
– Hymnusz, énekli a közönség
– Balázsovich Oszkár Szobor Bizottsági elnök leleplezi és átadja a szobrot
– A szobor egyházi megáldása, végzi Főt. Müller Jenő plébános
– Ima a hazáért, Buchner –Luspaitol; Férfikar, előadja a helybeli Levente dalárda vezényli Ballagó Gyula kántortanító
– Ünnepi beszéd, tartja: Dr. Czettler Jenő egy. tanár, a kerület országgyűlési képviselője

Az áldozatok névsora a pusztamonostori emlékművön

– Apám emlékére, Nagy Lajostól szavalja: Bajtai László hadi árva
– Magyarok Istene. Petőfi Sándortól, szavalja: Czakó Sándor, levente
– Vitéz Czakó Géza beszéde
– Hiszekegy. Papp Váry Elemértétől, énekli a helybeli Levente dalárda
– Nagy Lajos főjegyző a szobrot átveszi
– A szobor megkoszorúzása
– Szózat, énekli a közönség
– Díszszázad és levente csapatok elvonulása a szobor előtt.
– Te-Deum, bent a templomban, fél 1 órakor a községházánál ünnepi ebéd.

A szobor átadó ünnepségen a templom környékét zászlók és a virágok díszítették. A vendégek között volt: Dr. Czettler Jenő egyetemi tanár, a kerület országgyűlési képviselője, Gróf Waldeck Frigyes, Balázsovich Ernő, Lovag Balázsovich Oszkár, Lovag Gosztony Aladár, Fáji Gyula, a megye képviseletében Dr. Alexander Imre, a járás küldöttjeként Thuroczy István. Jászberényből a helybeli kerékpáros zászlóalj parancsnoksága, Dr. Friedvalszky Ferenc, Dr. Tarnay Tibor, Csabay Kálmán, K. Révész Imre, Dr. Bathó Károly, Bathó Kálmán. A papságból ott volt még Kovács Mihály esperes plébános, Pozsár Endre szentszéki tanácsos, Herbony Kálmán plébános, Riba Hugo házfőnök. Az 1927.augusztus 28-i Jász Hírlap 35. számában címlapon hozta a Hősi szobor leplezés Pusztamonostoron című cikket, amelyben még leírja: *„…megható látvány volt, amikor Jászfényszaru és Jákóhalma népes és díszbe öltözött levente csapata tisztelegve, katonai fegyelmezettséggel elléptetett az emlékmű előtt, a jövő hajtotta meg az elismerés zászlóját a múlt emléke előtt. A haza szeretet új bimbója kipattant mára korhadt fatörzsön s mi láttuk, lelki szemeinkkel a rózsákkal átfont keresztet."*

Pusztamonostorról közel 350-en vettek részt az I. világháborúban, abból 49 fő hősi halált halt. A neveket mészkő táblába vésték. Jóval később a mészkő alapzat hátoldalára a II. világháborúban elesettek névsora is felkerült. Sajnálatos, hogy az 1940-es évek vége fele az alapzaton lévő címerről a koronát leverték. Pótlására 1990-ben került sor Kovács József pusztamonostori plébános közbenjárásával. Végezetül egy felirat olvasható: *„A világháborúban elesett hőseink örök emlékezésül a fiait siratő, de Magyarország feltámadásában bízó Pusztamonostor hálás közönsége. 1914-1918."*

Időrendi sorrendben harmadik a jászkiséri emlékmű, melynek történetével Szikszay Mihály és Szakálné Torma Eszter által írt és szerkesztett: *Jászkisér a kezdetektől napjainkig,* 2000-ben megjelent füzete ismertet meg.

Jászkisér, Telcs Ede, 1930

A község tevékenyen kivette részét az I. világháború áldozatvállalásából. Ezt jelzi, hogy 283 katona halt hősi halált a frontokon. Az I. világháború halottainak emlékére állította a község mai napig legszebb köztéri alkotását a „hősi emlékművet". A községi elöljáróság 1926. augusztus 22-én döntött úgy, hogy a szoborbizottság előterjesztése alapján Telcs Edét bízzák meg az emlékmű elkészítésével. Néhány adat a művész életéről és munkásságáról:

(folytatás a 16. oldalon)

(folytatás a 15. oldalról)

1872. május 12-én, Baján született, és 1948. július 18-án hunyt el, Budapesten. Telcs Ede egyik legkiválóbb szobrászművészünk, kiváló szakmai tudású és formaérzékű művész volt. Művészete a kor neves versenytársai fölé emelte. Az érmészet és a plakett művészet egész életén át foglalkoztatta. Sokoldalú szobrászati tevékenységet folytatott. Monumentális emlékszobrai, a budapesti Vörösmarty-szoborcsoport (Kallós Edével közös alkotása), a millenniumi emlékmű két királyszobra: Szent László és III. Károly (ez utóbbit háborús sérülése miatt kicserélték), Alpár Ignác szobra a Városligetben, továbbá Kecskeméten a Kossuth-szobor. Telepesen a Szilágyi Dezső emlékszobor, valamint Jászkisérén a hősi emlékmű. Számtalan hazai, külföldi és nemzetközi kiállításon vett részt. A művész hagyatékát a bajai Türr István Múzeum őrzi.

Az emlékmű lábazata Andreotti Géza munkája. A talapzat terveit Kotál Henrik budapesti építész készítette. A talapzat anyaga haraszti kő, magassága 3 m, a teljes magasság 5 m. Az emlékművet 16 oszlopon függő lánckerítés övezi. A talapzat két domborművét 1945-ben eltávolították, az alattuk lévő feliratokat 1949-ben levésték. A bronzszobor egy elernyedt izomzatú elesett katonát ábrázol, akit fekvő helyzetéből a mögötte térdelő Hungária egyik kezével felemel, másik kezével babérkoszorút tart fölé. A talapzat egyik oldalán Horty Miklós kormányzó, a másik oldalán Tisza István domborműve alatt a felirat: *„Vérével védte és romjaiból újra építette a hazát."* A talapzat hátsó oldalán márványtáblán megörökítve a hősök neve. Elől felirat: *„1914-1918 Az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért"*. Az elkészült alkotást 1930. június 29-én avatták fel. A nap jelentőségét emelte, hogy Horthy Miklós kormányzó és felesége is megjelent az ünnepségen. Az ünnepi beszédet Ravasz László református püspök mondta, utána Horváth József vette át a szobrot. A koszorúzás után délben, ötszáz terítékes ebéd következett a hadiárvák és hadiözvegyek tiszteletére.

Az első világháború hősi halottainak emlékére állított szobrok a jászsági települések központjában állnak, emlékeztetve az előttük elhaladókat a sok véráldozatra. Fotóik a Jász Múzeum július 24-én megnyitott kiállításán láthatók.

Az összeállítást és a fotókat készítette:
Faragó László

Tájház nyílt Jászalsószentgyörgyön

Mottó: „A boldogságra kevés csak a jelen, a múlton épül az s az emlékezeten."
(Tompa Mihály)

Jászalsószentgyörgy is csatlakozott azon jászsági települések sorába, ahol helyi összefogással sikerült tájházat létesíteni. Tulajdonképpen a község, illetve a Helytörténeti Kör ajándékba kapta Halmai Margit néni Somogyi Béla út 43. szám alatti hagyományos építésű lakóházát az örökösöktől. A házat kívül-belül szépen felújította a Polgármesteri Hivatal.

A kör tagsága pedig az eddig ideiglenes kiállítóhelyen lévő gyűjtemény anyagával, az újabb adományozók felajánlott tárgyaival és a Jász Múzeum szakmai segítségével berendezte, szinte „lakhatóvá" tette a ház helyiségeit.

A 19. század végén épült magyar háztípus három osztatú: szoba (tiszta szoba), pitvar (konyha), szoba (kisház). Falazata hagyományos vert fal. Eredetileg a nyeregtető náddal fedett volt, amit cserép váltott fel.

Utcai homlokzata tapasztott falú (fűrfalas), a ház belső vége deszkázott. A fűrfal felső szögében egy kis ablak van a padlás szellőzése céljából, alatta cserép vízvető. Az utcai frontra két ablak néz, egy-egy pedig a két szobából az udvarra.

A ház előtt az ámbitus húzódik, melyet szögletes kő tartóoszlopok alkotnak. Az oszlopok száma régen rangjelző szerepet töltött be, utalt a tulajdonos társadalmi helyzetére, gazdagságára.

E ház első tulajdonosa nem tartozhatott a módosabb redemptus gazdák közé, hiszen azoknak nagyobb, tornácos házuk volt, de az öt oszlop, valamint az ámbitus végének faragott díszítésű „apácaléces" lezárása a viszonylag még tehetős gazdára utal. A mára mellvéd nélküli nyitott folyosóvá alakult ámbitusról a bejárati ajtón a pitvarba lépünk be, ahonnan a vendéget innen a tisztaszobába tessékelte be az egykori házigazda.

A szoba párhuzamos elrendezésű, a két ágy az ablakok melletti sarokban állnak. Az ablakok között tükör függ , alatta zöldre festett „karoslóca", amely a kényelmet szolgálta. Előtte a szoba közepén az asztal, melynek székeit, ha nem használták, a felvetett ágyak elé helyezték. Az ajtó mellett áll az alföldi típusú boglya kemence fapadkával, amelyet kívülről a konyhából fűtöttek. A kemence kuckója a gyermekek kedvenc tartózkodási helye volt. A szoba bal oldalán a sublót. Fiókjaiban tartották a ruhaneműket, tetején imakönyvek, búcsús emlékek, porcelán lámpa, gyertyatartók láthatók.

A jászalsószentgyörgyi tájház. Fotó: Marton Rita

A sublótot később felváltotta a két ajtós „sifony”, illetve az akasztós szekrény. Itt az utóbbinak egy szépen faragott példányát csodálhatjuk meg, amely egy régi szentgyörgyi asztalos keze munkáját dicséri. A fehér falakon szentképek. A Jézus Szíve, a Mária Szíve a mélyen vallásos katolikus községben minden családi ház fő díszei voltak. Az ajtó mellett szenteltvíztartó függ, rajta az olvasóval.

A ház középső része a pitvar (konyha). Itt történt a sütés – főzés, a szokásos házi munka. Ezeknek a tárgyait, eszközeit, edényeit láthatjuk most is, a sparhelten, a konyhaszekrényen, a fali polcon. Fontos tartozéka a konyhának a „vizeslóca” a zománcozott kannákkal, a vízhordó rúddal. A falakat hímzett falvédők díszítik.

A harmadik helyiség a „kisház”, ami nem is igazán kis szoba, mert ez az ámbitus szélességével megnövelt alapterületű, és az ebből leválasztott kamrát is magába foglalja, ahonnan a padlásra lehetett feljutni. Korábban ez a helyiség a fiatal házasok lakhelye volt, akiknek számos gyerekeivel együtt itt zajlott a mindennapi életük. Most a paraszti életben nagyon fontos kenderfeldolgozás eszközeit, a tejfeldolgozás edényeit, a kenyérsütés tárgyait állítottuk itt ki. A teknő, sziták, rosták, szakajtók, köpülő, zsétár a „gyíkény toboz”, a káposztás hordó egyetlen házból sem hiányozhatott. A tájház berendezése, a paraszti háztartás eszközanyagának kiállítása a kevésbé fiatal látogatókban nosztalgikus érzést kelt, mert felidézi gyermekkoruk emlékét. Hagyományőrző Egyesületünk azonban arra törekszik, hogy ez a tájház ne csak a múltidézés színtere legyen, hanem programoknak, rendezvényeknek adjon otthont. Szeretnénk mindazt átadni az ifjú nemzedék számára, amit a hagyományos paraszti társadalomról tudunk. Megismertetjük velük a régi népi eszközöket, amelyek a mai generáció számára idegenek, melyeket ma már csak esetleg könyvekből, filmekből ismerhetnek meg. Előfordult korábbi kiállításon, hogy a gyerekek a *disznóperkelőt* aggregátornak hitték. De ugyanúgy feledésbe merülnek a régi paraszti élet évszakokhoz kötődő szokásai is, lassan már az utolsó órában vagyunk, ha át akarjuk adni ezeket a hagyományokat fiataljainknak. Olyan idős emberek meghívását is tervezzük, akik szívesen mesélnek a régi paraszti élet nehézségeiről, küzdelmeiről és szépségeiről a mai ifjúságnak.

Búbos kemence a sifonnal. Fotó: Marton Rita

A konyha részlete. Fotó: Marton Rita

Az eddigi bemutatóink (csigatészta készítés, perkelttorta sütés, szőnyegszövés) nagy érdeklődést váltottak ki és még más tevékenységek bemutatását is tervezzük. Ezért az a szándékunk, hogy a tájház udvarán közösségi teret létesítsünk, ahol régi népszokásokat elevenítünk fel. Tovább szeretnénk gazdagítani gyűjteményünket, a tájház udvarát pedig kicsinosítani, hogy jövőre a nálunk esedékes XXI. Jász Világtalálkozó egyik színfoltja legyen ez a népi építészeti értékkel bíró épület.

Lukácsi László helytörténeti kutató

Testvérvárosi látogatás Lajosmizsén

Az augusztus 22-23-24-én megrendezett XXI. Lajosmizsei Napok minden bizonnyal piros betűs ünnepként kerül majd Jászberény és Lajosmizse krónikájába. Augusztus 22-én népes jászberényi delegáció érkezett a nagy ünnepre.

Lajosmizsén olyan meghitt fogadtatásban volt részünk, amilyen csak a legkedvesebb családtagoknak jut osztályrészül. A Külső Tanyacsárda elegáns környezete, a szeretetteljes köszöntés, az ízletes ebédet követő látványos lovasbemutató feledhetetlen emlékként él bennünk.

Józsáné dr. Kiss Irén és dr. Sebők Márta szervezők jász viseletben
Fotó: B. E.

Élmény volt szembesülni azzal az erkölcsi és anyagi gazdasággal, amelyet Süveges István atya élvezetes idegenvezetésével ismerhettünk meg a római katolikus templomban. Az atya bevezetőjében megalapozta a templom kincseivel való jó hangulatú ismerkedést. *„Rólunk jászokról azt mondják a rossz nyelvek, hogy szeretjük a nagy templomokat, a hosszú harangszókat és a rövid prédikációkat. Nem tudni, hogy ez pontosan így igaz-e, de kétségtelen, hogy ahol a jászok megjelentek, ott a környékbeli templomoktól egy kicsivel nagyobbat építettek. Így esett, hogy a mi templomunk negyvenhét centiméterrel nagyobb a kecskeméti Nagytemplomtól."*

A hívek adakozásából felújított templom páratlan értékeket rejt. Az előtérben látható Királydomb szép példája az összefogásnak. Mint megtudtuk, a lajosmizsei hívek hordták össze a különböző vármegyékben tett kirándulásaikról a dombot alkotó földet. Derültséget váltott ki a testes Keresztelő Szent János, akit saját alkatáról mintázott meg a fafaragó művész. Meggyőződhettünk arról is, hogy Mindszenty bíboros valóban minden irányból a szemünkbe néz.

A páratlan szépségű kalocsai oltárterítő nemcsak a hölgyeket ejtette ámulatba. Mindannyian elérzékenyültünk az atyával együtt az Abortusz áldozatainak emlékműve, az Élet fája szobor előtt, amikor megtudtuk, hogy hatására huszonhét magzat életben maradásáról érkezett visszajelzés.

Sólyom János és dr. Bathó Edit a közös gyökerekről mesélt
Fotó: Körei Nagy Kristóf

A Magyar Állam megrendelésére Bartha Lajos ékszerész által 1966-ban készített koronázási ékszer kapcsán örülhetünk, hogy annak idején a Csehszlovák állam nem engedte a pozsonyi Koronázási Templomban való elhelyezésüket, mert így Lajosmizsére kerülhettek. A templomban ugyancsak fellelhető Lehel-kürt csorbulatát az eredetitől eltérőre mintázta Jakab Mihály fafaragó a másolatok szabálya szerint.

A Szent István és Szent Lajos ereklyék tovább gazdagítják az impozáns épületet. Az atya minden apró részletről olyan szeretettel mesélt, hogy a tartalmas ismertetés eredményeként egyre otthonosabban érezhettük magunkat a lajosmizsei templomban.

Ezután történelmi és települési zászlók alatt vonultunk a **„Lajosmizse EXPO-2014" Kiállítás és Vásár** sportcsarnokban megtartott nyitó ünnepségére, ahol sor került a két település testvérvárosi szerződésének aláírására is. A csaknem egy évvel ezelőtt, 2013. szeptember 13-án Basky András és dr. Szabó Tamás polgármesterek által Jászberényben aláírt testvérvárosi szándéknyilatkozatban megfogalmazott együttműködési akarat megszilárdult a dokumentum aláírásával.

Dr. Szabó Tamás polgármester aláírja a testvérvárosi szerződést
Fotó: Körei Nagy Kristóf

Basky András polgármester aláírja a testvérvárosi dokumentumot
Fotó: Körei Nagy Kristóf

Az esemény jelentőségéhez méltó, elegáns ceremónia tette emlékezetessé a napot, melyet Lajosmizse térségének országgyűlési képviselője, dr. Salacz László is megtisztelt jelenlétével.

A dr. Szabó Tamás polgármester által vezetett delegációban jelen volt dr. Gottdiener Lajos jegyző, Szatmári

Antalné, Bohárné Bathó Rozália, Hajnal-Nagy Gábor, valamint Keresztesi János Jászberény Város Önkormányzatának képviseletében, dr. Dobos László, a Jászok Egyesületének ügyvivője, Hortiné dr. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója, dr. Körei-Nagy József rendőrkapitány, Fábián József regnáló jászkun főkapitány, Borbás Ferenc regnáló jász kapitány, Bolla János, Percz László és Vass Lajos emeritus jászkapitányok feleségeikkel, a Jászsági Hagyományőrző Egylet tagjai, a Jászberényi Hagyományőrző Együttes tagjai művészeti vezetőjükkel, Kocsán Lászlóval, valamint a Vasné Sass Katalin által vezetett Fejér Mária Népi Díszítőművészeti Szakkör tagjai.

A történelmi zászlók és a Jászkürt bevonulását követően a Himnusz, a Jász Himnusz, valamint a Kun Miatyánk hangzott el, majd Hortiné dr. Bathó Edit a történelmi időkre visszatekintve ismertette a Jászberény és Lajosmizse közötti kapcsolatot. Sólyom János a kitelepült családokról és szokásaikról tartott élvezetes ismertetést.

Borbás Ferenc jászkapitány és Fábián József jászkun főkapitány Fotó: B. E.

Dr. Szabó Tamás a testvérváros kifejezés kapcsán a testvér szó tartalmának szépségét, a kapcsolat mélységét méltatta: *„Búvó patakként tör fel a hagyományok, népszokások, táncok, ételek megismerésének igénye, békétlen, elidegenedő világunkban a barátságok, személyes kötődések kialakítása iránti óhaj. Lelki hasonlóságot, társakat, rokonokat keresünk.”*

Reményét fejezte ki, hogy a lajosmizseiek Jászberényben, a jászberényiek Lajosmizsén mindezt megtalálják. Basky András emlékeztetett arra, hogy

Mizse Táncegyüttes. Fotó: B. E.

Jászberényi Hagyományőrző Együttes. Fotó: Rigó Pál

A Jászsági Hagyományőrző Egylet tagjai a házigazdákkal. Fotó: Rigó Pál

ez a mostani ünnepség megerősíti a lajosmizseieket a Jászsághoz, a jászberényiekhez és a jász hagyományokhoz való kötődésben. A két polgármester által aláírt szerződést a települések jegyzői, dr. Balogh László és dr. Gottdiener Lajos hivatalos pecséttel látták el.

Fábián József és Borbás Ferenc ünnepi gondolatait követően a Jászberényi Hagyományőrző Együttes és a Lajosmizsei Vadrózsák Néptáncegyüttes folklór műsora zárta az ünnepséget.

Az esti program részeként nagy sikert aratott a Jászsági Hagyományőrző Egylet *„Kaftántól a viganóig”* című zenés jász viselet bemutatója, valamint jászsági dalokból összeállított csokra.

Dr. Körei Nagy Katalin újságíró

JÁSZKUNSÁGI ÉVSZÁZADOK
Jászkunság kutatása konferencia Jászberényben

A történelmi Jászkunság múzeumai évtizedek óta sokat tesznek a jászok és kunok történelmi múltjának, népéletének, kultúrájának megismeréséért és nagyközönséggel való megismertetéséért, népszerűsítéséért. A Jászkunságban jelen korunkban reneszánszát éli hagyományőrzés, amely rendkívül szép példája az ősök tiszteletének és a szülőföld iránti szeretetnek. A 21. századi hagyományőrzés szakmai segítése, valamint a jász és kun öntudatot erősítő rendezvények, tudományos és ismeretterjesztő konferenciák szervezése is e múzeumok nevéhez fűződik.

A kiskunfélegyházi Kiskun Múzeum 1985-ben indította útjára a **Jászkunság kutatása** nevű tudományos és ismeretterjesztő konferenciáját, amelyet azóta is időről-időre – vetésforgószerűen – megrendeznek az egykori Hármas Kerület múzeumaiban.

Bánkiné dr. Molnár Erzsébet a Jászkunság kutatása konferenciák újraindítója Fotó: Bugyi Gábor

1988-ban – anyagi források hiányában – azonban nem a Nagykunság, hanem a szolnoki Damjanich János Múzeum, mint megyei múzeumi központ adott helyet a konferenciának, s ez követően mintegy 12 esztendeig nem került megrendezésre. 2000-ben a Kiskun Múzeum új igazgatónője, Bánkiné dr. Molnár Erzsébet ismét felkarolta a jászkun konferenciák ügyét, olyannyira, hogy még a következő kettőt is ők szervezték meg 2003-ban és 2005-ben. Az utolsó két konferenciánál már tematikát is megjelöltek: *Autonóm közösségek a magyar történelemben és a Jogszabályok – jogszokások.*

2007-ben a jászberényi Jász Múzeum is vállalkozott a konferencia megrendezésére, amelynek a *Nő a Jászkunság társadalmában* címet adták. 2009-ben a karcagi Nagykun Múzeum volt a házigazdája a *Kunok és jászok 770 éve a Kárpát-medencében* alcímet viselő konferenciának. 2012-ben ismételten a Kiskun Múzeumban került sor a nyolcadik konferencia megszervezésére, amelyen a Jászkunság legújabb régészeti, történeti, nyelvészeti és néprajzi kutatásairól számoltak be az előadók.

2014-ben ismét a jászberényi Jász Múzeum kapta meg a konferencia szervezésének jogát. Így került sor szeptember 10-11-én (szerda-csütörtök) a **IX. Jászkunság kutatása konferenciára** Jászberényben *Jászkunsági évszázadok* címmel. A rendezvény helyszínéül a szervezők az elmúlt évben megnyílott Szikra Galériát választották, ami igazi telitalálat volt, hiszen a kellemes kör-

Fábián József, dr. Szabó Tamás, Borbás Ferenc és Szikra István Fotó: Bugyi Gábor

A konferencia résztvevői. Fotó: Bugyi Gábor

nyezet, a szívélyes fogadtatás azonnal megalapozta a jó hangulatot.

A konferencia előadóit és közönségét dr. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója, dr. Szabó Tamás Jászberény Város polgármestere, Fábián József jászkun főkapitány, Borbás Ferenc jászkapitány, és Szikra István, a Galéria tulajdonosa köszöntötte, majd dr. Csányi Marietta elnökletével megkezdődtek a régészeti

előadások. Elsőként dr. Fodor István szólt a magyarok és az Észak-Kaukázus kapcsolatáról, majd dr. Selmeczi László újabb adatokkal támasztotta alá a jászok magyarországi letelepedéséről már korábban kialakított véleményét. Dr. Pálóczi Horváth András a kunok korai történetének fő problémáival foglalkozott, míg dr. Szabó Géza a Nart-eposz történeteit vette vizsgálat alá a bronzkori és koravaskori leletek tükrében. Tálas Nándor a kunok taktikáját elemezte egy csata kapcsán, dr. Hidán Csaba pedig a sztyeppei népek 10-13. századi páncélhasználatát mutatta be.

A dr. Horváth László által vezetett történeti előadások sorát dr. Tóth Péter nyitotta meg, aki a jászok középkori adózásáról, Bánkiné dr. Molnár Erzsébet a szokásjogi elemek Jász Kerület helyiségeiben való érvényesülésről, dr. Bagi Gábor a Nagykunság Kőrösön túli részéről szolgált új adatokkal. Dr. Nagy Janka Teodóra a bűnök és a büntetések kérdését vizsgálta a jász-alán hősmondákban, dr. Gál Edit Orczy István, a jászok és kunok egykori főkapitányának élettörténetét tárta a hallgatóság elé. Papp Izabellától megtudhattuk, hogyan lettek vándorkereskedőkből redemptusok, és milyen szerepet játszott a föld szerepe a jászkunsági görögök karrierjében, Szikszai Mihály pedig a Jászság és a Nagykunság reformkori úthálózatáról adott hiteles áttekintést.

A konferencia első napját tudományos diskurzus, majd pedig közös vacsora, és baráti beszélgetés zárta a Jász Múzeumban.

A tanácskozás második napja is történeti előadásokkal folytatódott dr. Nagy Molnár Miklós elnökletével. Elsőként dr. Örsi Julianna szólt a Jászkunság első generációs értelmiségéről, majd Farkas Kristóf Vince új teóriáját hallhattuk egy „rejtélyes félegyházi kéziratról", amelyet eddig Bedekovich Lőrinc földmérő mérnöknek tulajdonítottak a kutatók. Dr. Bathó Edit az elmúlt évben a Jász Múzeum tulajdonába került, Kiss Ágoston jászladányi tanító 19. századból származó kéziratos könyvének történeti, helytörténeti és néprajzi vonatkozásait ismertette a konferencia közönségével. Dr. Pethő László Jászberény dualizmus korabeli társadalmát, Cseh Dániel pedig a jász város dualizmus kori politikai életét vizsgálta. Kiss Erika a jászsági zsidó családok hányatott sorsával, Vincze János Farkas pedig a jászladányi zsidóság politikai szerepvállalásával foglalkozott.

A második nap délutánja már a néprajzi előadásoké volt, amelyek dr. Gecse Annabella felvezetésével kerültek a hallgatóság elé. Dr. Bartha Júlia a magyar népviselet keleti elemeiről szólt, különös tekintettel a nagykunsági cifraszűrökre. Kókai Magdolna az emberélet fordulóihoz kapcsolódó jászsági hiedelmeket elemezte, Mészáros Márta előadása pedig a kiskunsági sütőasszonyokat mutatta be, „édes képekkel" illusztrálva tevékenységüket. A konferenciát dr. Juhász Nyitó Klára előadása zárta, amelyben a jászsági hagyományok fenntartásának lehetőségeit ismertette az óvodapedagógiában.

Dr. Csányi Marietta, dr. Szabó Géza, dr. Pálóczi Horváth András és dr. Selmeczi László. Fotó: Bugyi Gábor

Mészáros Márta, dr. Juhász Nyitó Klára, Kókai Magdolna és dr. Gecse Annabella Fotó: Bugyi Gábor

Elmondhatjuk, hogy a IX. Jászkunság kutatása konferencia eredményesen teljesítette feladatát. A két nap alatt 24 előadás hangzott el, amelyek rendkívül széleskörűen mutatták be a Jászkunság jelenkori tudományos kutatásának gazdag palettáját. A konferencia rangját emelte, hogy számos neves szakember tisztelte meg előadásával, jelenlétével, de különösen nagy öröm volt látni a fiatal kutatók jelenlétét is, akik biztosítékai lehetnek a nagy múltú jászkunsági kutatás jövőbeni folytatásának.

Mindenképpen meg kell említenünk a nagyszámú, lelkes közönséget is, akik a konferencia mindkét napját nagy érdeklődéssel és aktivitással kísérték végig.

A konferencia megrendezését támogatta az NKA Szépirodalom és Ismeretterjesztés Szakmai Kollégiuma, Jászberény Város Önkormányzata, a Jász Múzeumért Alapítvány és a Szikra Galéria.

A Jász Múzeumért Alapítvány 2015-ben a konferencia előadásainak megjelentetését tervezi a Jászsági Könyvtár című sorozatának 8. kötetében.

A soron következő, X. Jászkunság kutatása konferenciának pedig a Nagykunság ad majd otthont.

Iris

Jászok nyomában Kiskundorozsmán

A Jászsági Honismereti Egylet minden évben kirándulást szervez egy olyan településre, amelynek valamilyen jász kötődése van. Szeptember 28-án (vasárnap) Kiskundorozsmára látogatott el Fodor István Ferenc egyleti elnök és kisded csapata (Besenyi Vendel, Ézsiás Adrienn, Ézsiás Linda, Hortiné dr. Bathó Edit, Kiss Tibor, Lukácsi Valéria, Macsi Sándor), ugyanis bármenynyire hihetetlen, de Dorozsmát is a jász őseink telepítették újjá.

A település 1876-ig a Jászkunság része volt, a Jászkun Hármas Kerület megszüntetése után azonban Csongrád megyéhez került, 1973-ban pedig – helybeliek legnagyobb szomorúságára – Szegedhez csatolt településrésszé vált.

Ide érkeztek meg a Jászsági Honismereti Egylet tagjai az említetett szeptemberi vasárnapon, s az első útjuk mindjárt a Szélmalom vendéglőbe vezetett, majd ezt követően az Isten házába siettek. A Rábel György gyönA templomot Keresztelő Szent János tiszteletére ajánlották fel. Befogadóképessége a kórussal és az oldalkarzattal együtt, több mint háromezer fő.

A harangozó asszony kalauzolásával a csoport megtekintette a gyönyörű templomot, majd sétára indultak a főtéren. A helybeli lokálpatrióták közül Vass József kőfaragó várta a jászokat a híres dorozsmai szélmalomnál, amely Dankó Pista, Pap Zoltán szövegére írt nótája révén (Nem fúj a szél, nem forog

A dorozsmai r. k. templom belseje. Fotó: Bathó Edit

Bánkódó Krisztus szobra a dorozsmai templomban Fotó: Bathó Edit

A török hódoltság alatt a település teljesen elpusztult, és a 18. század elejéig lakatlan pusztaként szerepelt, amelyet azonban dús füvű legelők, rétek borítottak, lapályos helyek, tavak, és nádasok tarkítottak. A fekete földek közepén pedig egy hatalmas domb magasodott ki a síkból, ez volt a dorozsmai halom, amelyen egykor a régi Dorozsma is feküdt. 1719-ben Orczy István jászkun főkapitány 23 katolikus jász családot hozatott Jászfényszaruból és Jászapátiból, akikhez később még a Mátra vidékéről, Nógrád és Heves vármegyékből, valamint a Bükk hegység palóc falvaiból is számos család csatlakkozott. Sztriha Kálmán plébános 1937-ben megjelent monográfiájából tudjuk, hogy az új telepeseknek ingyen házhelyet osztottak ki, és annyi földet kaptak, amennyit egy család meg tudott művelni. Így született hát meg az új Dorozsma, s az őslakosok leszármazottai ma is híven őrzik a jász származás emlékét.

A Jászsági Honismereti Egylet tagjai (Bathó Edit, Lukácsi Valéria, Macsi Sándor, Fodor István Ferenc, Besenyi Vendel, Ézsiás Linda, Ézsiás Adrienn). Fotó: Kiss Tibor

gyösi kőműves és építőmester tervei szerint, 1796-ban elkezdett és 1804-re újklasszikus stílusban felépült templom nagyságát tekintve az egyházmegye ötödik legnagyobb temploma volt.

a dorozsmai szélmalom…) országos hírűvé vált. Czékus Andor 1821-ben épített szélmalmát 1900-ban Faragó György vásárolta meg, amelyet 1949-ben történt haláláig működtetett.

1961-ben országosan védett műemlékké nyilvánították, de az 1970-es árvíz idején összedőlt. Helyreállítása a jászberényi születésű idősebb Sisa Béla építész, műemléki felügyelő nevéhez fűződik. A malmot azóta újból többször is renoválták, felújították, legutóbb 2010-ben. Nagyon sok látogatója van ma is, de a vendégek nagyon sajnálják,

A dorozsmai szélmalom
Fotó: Bathó Edit

hogy nem működik a malom, jóllehet tudna. Ennek azonban az az oka, hogy annyira beépítették a malom környékét, hogy a szél már nem tud belekapni a kifeszített vitorlákba. Így hát szárnyaszegetten, de mégis büszkén áll a dorozsmai szélmalom, amelynek hűséges gondozója, és elkötelezett vigyázója, Vass József tiszteletbeli szélmolnár.

Vars József a kovácsműhely születéséről mesél. Fotó: Bathó Edit

A nap már lefelé ballagott az égről, amikor az egylet tagjai még meglátogatták a jelenleg berendezés alatt álló helytörténeti gyűjtemény már elkészült kovács és bognár műhelyét. Aztán hamarosan búcsút vettek vendéglátójuktól, és a Jászság felé vették útjukat. ***Iris***

Új köntöst kapott Gecse Árpád festőművész alattyáni lakóháza

A Jászság egyik jeles festőművésze, Gecse Árpád életét és munkásságát mutatja be Alattyánon a (művész 100. születésnapján – bár sajnos már nem érhette meg!) 2000. július 9-én megnyílt Emlékház.

Az eredeti módon berendezett szobákban a művész 67 alkotása kapott helyet, míg a tárlókban, vitrinekben személyes tárgyak és írásos dokumentumok láthatók. Az elmúlt évek alatt az Emlékház rendkívül rossz állapotba került, felújítása elkerülhetetlenné vált. Ehhez nyújtott támogatást az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap LEADER pályázata, amely révén 2014-ben végre megújulhatott a művész lakóháza. Az ünnepélyes átadásra szeptember 26-án került sor, amelyen a családtagok mellett számosan megjelentek a Jászság településeiről. Elsőként Dalmadi Tiborné polgármester asszony adott tájékoztatást a felújítás körülményeiről, majd köszönetet mondott a kivitelezőknek és a támogatóknak. Ezt követően Pócs János, a Jászság országgyűlési képviselője adott hangot elismerésének, és mondott köszönetet a helyi értékekre gondot viselő település vezetőinek és lakóinak. Ezután a népes közönség birtokba vette a házat, végigjárták a szobákat, megcsodálták a festményeket, és feleleventették a min-

Dalmadi Tiborné polgármester asszony és Pócs János országgyűlési képviselő
Fotó: B. E.

dig víg kedélyű művész emlékét, aki minden bizonnyal az égi műterméből letekintve örömmel nyugtázta a szívének oly kedves látványt. ***Iris***

Vendégek a felújított tájházban. Fotó: B. E.

XVI. Mezőgazdasági Gépésztalálkozó Mezőkövesden

A rendezvény fő szlogenje: *„Szeptemberben hagyományosan begépesítjük Mezőkövesdet.”*

Immár tizenhatodik alkalommal került megrendezésre szeptember 6-án Mezőkövesden, a matyók fővárosában az országos gépésztalálkozó, ahol az ország minden részéről, de még a távoli délvidéki, erdélyi, felvidéki, német és holland gépészek is jelen voltak.

Stabilomotorok kiállítása. Fotó: F. L.

A gépésztalálkozó tulajdonképpen már pénteken délután elkezdődött, a messziről érkezett gépészek és gépek részére. A megérkezésüket követően, elmélyült szakmai beszélgetések alakultak ki egymás között, az általuk restaurált, felújított gépekről és eszközökről. A komoly témát feloldóan, az est folyamán minden gépészt a helyi „táncpajtába„ egy finom vacsorára és élőzenés táncmulatságra invitálta a szervezőség. A vacsorát megelőzően a helyi rendőrkapitány eligazítást tartott a másnapi traktorfelvonulással kapcsolatban, a több mint száz veterán járművel érkezőnek.

A jól eső éjszakai pihenés után, másnap reggel felsorakoztak a járművek, és 10 órakor kezdetét vette a felvonulás a város főutcáján ,miközben a Mezőkövesdi Postagalamb Egyesület (35 év – 350 galamb) jóvoltából a sportcsarnok előtti térről, látványos galambröptetést tartott. A járműsor elhaladását népes nézősereg üdvözlése fogadta az utcákon. A veterán járművek visszaérkezését követően, minden jármű tulajdonosát, a gép típusát, a közönség előtt elhaladva hangosítással közölték a nagyérdemű közönséggel. A bemutatást követően a meghívott közéleti, és politikai személyiségek üdvözölték a jelenlévő gépészbarátokat. Kiemelték a megjelent gépészek közül a 91. életévét betöltött Tóth Imrét, aki Tiszalökről érkezett, és a legidősebb gépész elismerést kapta. A rendezvény szervezői minden regisztrált gépészbarátot meghívtak egy ünnepi ebédre, az említett táncpajtába. A jóízű ebédet elfogyasztása után mindenki igyekezett vissza a kiállítás helyszínére, ahol tovább folytak a bemutatások és bemutatkozások a gépekkel.

Gőzgépes cséplési bemutató. Fotó: F. L.

Az idei rendezvény tematikája a múzeum alapításának 35. évfordulója. Ennek kapcsán a gazdaházban *Értékmentés három és fél évtizeden át* címmel fotó kiállítás nyílt a Hajdú Ráfis János Mezőgazdasági Gépmúzeum létrehozásáról és a leletmentésről. Ezután szakmai előadásokat hallgathattunk meg, amelyek a múzeum kialakulásáról, szerepéről, kapcsolatairól és hatásáról az oktatásban, a közösségben és a magángyűjtemények kialakulásáról szóltak.

A nap folyamán a gépmúzeum megtekintésén túl, a sétálóutcává vált Eötvös József utcán méz és méhészeti termékek, kürtőskalács, kenyérlángos, pálinkák, sajtok, melegen sajtolt növényi olajok, kézműves termékek bemutatójára, kóstolására és vásárlására volt lehetőség.

Jelentős színfolt a traktorok és veterán járművek mellett a lokomobilok, és stabilmotorok működés közbeni bemutatója is. Azért, hogy a múlthoz kapcsolódás is képviseltesse magát jelen volt a Bajai Axiál Kft. és a Framest Kft., jelenkori traktorával és talajművelő eszközével.

A hosszúra nyúlt nap után mindenki a jövő évi gépésztalálkozón való részvétel reményében vett búcsút a házigazda, Hajdú Ráfis János Mezőgazdasági Gépmúzeum képviselőitől, és gépészbarátaitól.

Farkas László

LAPZÁRTA

Rendszeres és alkalmi szerzőink figyelmébe ajánljuk, hogy a következő lapszámunk 2014 december elején jelenik meg.

A kéziratokat és a fotókat elsősorban CD-n és e-mailen legkésőbb 2014. november 15-ig kérjük eljuttatni a szerkesztőségbe.

* * *

Lapunk az Emberi Erőforrások Minisztériuma NEA-E-14-0103 sz. pályázata, valamint számos magánszemély, intézmény és közösség támogatásával jelenik meg.

Nemzeti Együttműködési Alap

REDEMPTIO

A jász és kun települések honismereti lapja

Megjelenik kéthavonta
Kiadja a Jász Múzeumért Alapítvány
Felelős szerkesztő: Hortiné dr. Bathó Edit
A szerkesztőbizottság tagjai:
Bugyi Gábor, Farkas Kristóf Vince,
Kókai Magdolna
Előkészítési munkák: Bugyi Gábor
A kiadó és a szerkesztőség címe:
5100 Jászberény, Táncsics M. u. 5.
Tel./fax: 57/502-610
E-mail: jaszmuzeum@gmail.com
www.jaszmuzeum.hu
ISSN 1218-9553
Nyomdai előkészítés: ARTANDER Kft.
Nyomda: Signal-Print Kft. Jászberény
www.artander.hu – www.nyomdasz.hu